

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Andreæ Vallensis Vvlgo Del Vavlx Andanensis, I. V. D. Et
In Alma Academia Lovaniensi SS. Canonum Professoris
Ordinarii, Paratitla Ivris Canonici Sive Decretalivm D.
Gregorii Papæ IX. Svmmaria Ac ...**

Delvaux, André

Coloniæ Agrippinæ, 1686

Tit. 38. De Pœnitentiis & Remissionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62177)

p. c. 4. art. 14. n. 15. & 16. Ubi etiã docet, quod à sè-
tèria privationis appellant, durãte appellatione
non sit privatus: & proinde, si resignet interim
beneficium, validam esse resignationem, licet
beneficium jam ante fuisset impetratum ob pri-
vationem; idque pro indubitato practicari in
Curia Romana.

2. Ut verò quis privetur ob non residentiam
seu absentiam a beneficio, post præviam moni-
tionem per censuras primùm Ecclesiasticas, ac
deinde per sequestrationem & subtractionem
fructuum, compellitur ad residendum, ita ut post
quemlibet tertium pœnæ expectetur absens
ad minus per sex menses, *e. Quoniam §. porro sup.*
Vi lite non contestata &c. & demùm, si adhuc per-
tinaciter se absenter, venit privandus, *Conc.*
Tri. J. Sess. 23. c. 1. De reform. Absens verò citan-
dus est personaliter: si sciat, ubi sit, sin autem
id ignoretur, in Ecclesia sua ter, successivè; nec
sufficeret, una citatio pro tribus, *Glos. in d. c. Quo-*
nam in V. canonibus, Abbas Consil. 7. l. 1. Felin. in
e. Consuluit n. 13. sup. De officio delegati. Neque va-
leret sententia, qua privaretur non residens, non
præmissa trina citatione, vel non servata forma
dicti Concilii. si scilicet non residens non fuerit
primò censuris, sequestratione fructuum, & aliis
juris remediis compulsus & punitus, ut fuisse de-
cisum in Rota Rom. post Genuen. refert *Pial. d.*
l. n. 18.

Ne autem Judices facilius in rigorem decli-
nent, sanxit Pius IV. Constituit. *in eip. Cupientes.*
quam refert *Quaranta V. De benef. privat.* de ip si
Judices eorumve affines aut familiares ea bene-
ficia obtineant, quibus alii privantur.

Denique crimina, quæ privationem indu-
cunt ipso jure, & qui hujusmodi privationem
effectus sequantur, latè recenset *Azor. 2. p. Insti-*
tus. Morali l. 7. c. 17. ut & ea, ob quæ quis Judicis
sententia privandus venit, d. l. 7. c. seq. quæ brevi-
tatis causa videri apud eundem possunt.

§. IV.

De pœna Exilii.

1. 2. Pœna exilii cur utilis, & quatenus ea exten-
datur.

3. Hodie pœna omnes arbitraria.

IN exilium quoque mittere judicem Eccle-
siasticum posse, constat ex *e. 1. sup. De calum-*
niis can. Cum beatus Distinct. 45. can. Hi qui III.
§. 4. camque pœnam conducere plurimum, u-

bi crimen puniendum cohæret loco, & per loci
mutationem tolleretur scandalum & delin-
quenti occasio iterum delinquendi, juxta illud
Isidori in *can. Valet Distinct. 81. Valet*, inquit *in-*
terdum conversis pro anima salte mutatio loci.
Plevnque enim dum mutatur locus, mutatur em-
mentu affectus, Congruumque est inde corporaliter
avelli, ubi quisque illecebris deserviuit. Nam locus,
ubi quisque pravè vixit, hoc in affectu mentis ap-
ponit, quod sapè ibi cogitavit vel gessit.

2. Hæc tamen exilii pœna non extenditur ex-
tra dioccesim & territorium judicantis, *Felin.*
in cap. Postulasti n. 2. sup. De foro compet. Quam-
quam Archiepiscopus non ex sua tantum dioc-
cesi, sed ex tota provincia mittere in exilium
possit, *Pial. d. loco n. 14.* Ubi addit, hæc pœnam
posse ex justa causa relaxari per Episcopum;
quod & tradit *Diaz. c. 126.*

3. Illud hic restat subiciendum, pœnam esse
arbitrariam, ubicumque jus utrumque illam no-
minatim non exprimit, hodieque ex praxi om-
nes ferè pœnas ubicumque locorum factas esse
arbitrarias: ac proinde poterit hoc tempore Juxta
moderati pœnas legum pro varietate & circum-
stantiis delictorum, locorum, & personatum.

TITULUS XXXVIII.

De Pœnitentiis & Remissioni- bus.

§. I.

De variis Pœnitentiæ significationibus & divisionibus.

1. Pœnitentia nomen æquivocum.
2. Dividitur generaliter sumpta in bonam & ma-
lam.
3. Pœnitentia hoc loco quid significet.
4. Est vel Publica, eaque solemnis & non solemnis,
vel Privata.

Pœnæ, quas jam recensui, fori sunt externi,
seu judicialis: postulat ordo, ut aliquid etiam
dicamus de pœnis fori pœnitentialis, seu interni
sive animæ, id est de Pœnitentiis ejusque parti-
bus, Confessione, Contritione, & Satisfactione,
item de Remissionibus seu Indulgentiis.

Ubi imprimis observandum, nomen Pœ-
nitenti-

nitentia esse æquiuocum, ejuſque varias ſignificationes. Et primò quidem, generaliter ejuſ uſu ſpectato, dicitur prior ſententia ſeu conſiſſio mutatio & conuerſio, pœnitentiaque generaliter dicitur: qui nollet feciſſe vel omiſiſſe, quod fecer, vel omiſit, idque ſive bonum ſive malum.

2. Unde Pœnitentia ſic generaliter ſumpta diuidi poteſt in Bonam, quæ habetur de actu malo; & Malam, quæ de bono. Id autem dupliciter cui ſus contingit, vel ſine dolore, ut in Beatis, quos ſine dolore ſuorum pœnitent peccatorum; & in Deo, qui *Genetiſ 6. Pœnitent*, inquit, *me faciſſe hominem*; pro cuius explicatio- ne vide *can. Incommutabilis xxii. q. 4.* vel cum dolore in uiatoribus, qui non ſolum nolunt, ſed etiam dolent ſe peccaſſe, juxta illud D. Aug. in *can. Pœnitentia 4. Diſt. 3. De pœnit. Pœnitentia*, inquit, *eſt quædam dolentis uindicta, puniens in ſe, quod dololet commiſiſſe.*

Inde uerò tranſfertur ad ſignificandam ſpecialem uirtutem ſeu habitum pœnitendi ac dolendi de peccato. Ejuſque actum, prout ſic accipitur, definiens D. Ambr. in *can. Ecce nunc tempus 39. in ſino De pœnit. Diſtinct. 1. can. 1. & 6. d. Diſt. 3.* Pœnitentiam, inquit agere eſt, præterita mala plangere, & plangenda non committere. Quod intelligit quoad propoſitum & intentionem: quia non eſt de ratione, pœnitentia, ne ſemel commiſſa iterum committantur ſed bene propoſitum & intentio illa amplius non committendi.

3. Tertio, tranſlatum eſt hoc nomen ad ſignificandum Pœnitentia Sacramentum, de quo hic agitur, ut in *c. Quod in te 11. h. t. Ac deniq;* ad ſignificandam pœnam ſeu uindictam, ſive ſponte ſuſceptam ſive à Sacerdote impoſitam, in ſatiſfactionem peccatorum, ut in *cap. Omnis utriuſque 2. hoc tit. & d. can. Pœnitentia Diſt. 3. ibi Pœnitentia eſt quædam dolentis uindicta: & ruruſus ibidem dicitur, pœnam tenere, qui ſemper punit, quod commiſiſſe dolet. Quo- modo etiam hic accipitur nomen Pœnitentia.*

4. Et quidem ita acceptum hoc nomen: prout pœnam ſeu uindictam ſignificat; poteſt pœnitentia ſtatuī duplex, nempe Publica & Privata. Publica ruruſus duplex, Solemnis & non ſolemnis. Publica ſolemnis eſt, quam impo- nit Episcopuſ ob grauiffima crimina publica,

io capite quadageſimæ peragendum, ſeruat ſolemnitatibus, de quibus in *can. Pœnitentia 63. & can. In capite Diſt. 50.* Et hæc, ne Eccleſia uideatur auctoritas, non niſi unica eſſe debet, ſicut unum eſt baptiſma, teſte Ambr. *can. Si quis poſt remiſſionem d. Diſt. 50.* Idque ex ſpeciali Eccleſiarum quarundam conſuetudine: nam alibi iterare licet, *can. Nihil prodeſt, 21. §. ex perſona De pœnit. d. Diſt. 3.* Nec aliter ſacerdotibus olim imponi poterat, quam cœleſtis militiæ cingulo exutis, ſeu depolitis, propter ſcandalum, *arg. can. Alienum & can. Conſirmandum Diſt. 50. c. Quæſitum 7. h. t.* quia ut dixi, non niſi ob grauiffima & famoſiſſima crimina imponebatur. Et inde factum eſt, ne publicè pœnitentes ad Ordines ſacros promoveri ualeant, ut dixi *lib. 1. nec item, quamdiu tales ſunt, communicare niſi in mortis articulo, nec matrimonio jungi.* Hoc uerò tempore hæc pœnitentia non eſt in uſu.

Publica pœnitentia non ſolemnis eſt, quæ publicè citra ullam Juris ſolemnitatem, peragenda, inſungitur. Cajuſmodi eſt peregrinatio, certi habitus delatio, & hiſ ſimilia: quia manifeſta peccata: non ſunt occultà correptione purganda, *c. 3. h. t. can. Si peccauerit 2. q. 1. can. Ego Berengarius De conſecrat. Diſt. 2.* Et hæc imponi poteſt à Sacerdote: ſolemnis autem non niſi ab Episcopo *d. can. Pœnitentia, & plurimis aliis ſimilibus.* Quando autem publica pœnitentia imponenda ſit, uide *Conc. Trid. Sess. 24. c. 8.*

Privata ſeu ſecreta pœnitentia eſt, quæ nec ſolemnis, nec publica eſt, ſed privatim ſuſcipitur uel inſungitur, peragiturque quæ etiam pro grauioribus criminibus, ſed occultis, imponitur, *d. c. Quæſitum h. t. Occulta enim peccata non ſunt publicè puniendâ, can. Si peccauerit 2. q. 1. & an ſin. xv. q. 5. can. Si quis poteſtatem xxiii. q. 4.*

§. II.

De Pœnitentia, ut eſt Sacramentum.

1. Pœnitentia definitio.
2. 3. Materia ejuſ remota ſunt peccata mortalia, non uenialia.
4. Materia propinqua ſunt Contritio, Confefſio & ſatiſfactio.

DE Sacramenti huius inſtitutione, ratione, ac neceſſitate patet ex dictis antè de Sacra-

Sacramentis in genere & videre licet Conc. Trident. *Seff. 14. cap. 1.* ubi ait, hoc Sacramentum Pœnitentiæ non secus lapsis post Baptismum ad salutem necessarium esse, quam nondum regeneratis ipsam Baptismum. Unde in *can. Secunda De pœnit. Dist. 1.* appellatur *Secunda post naufragium tabula*: quia uti fracta navi unum vitæ servandæ perfrugium naviganti superest, si forè vel tabulam aliquam fractæ navis arripere liceat, atque ita evadere: ita post innocentiam Baptismi amissam seu fractam per peccatum mortale, nisi quis ad hanc pœnitentiæ confugerit tabulam; haud dubiè de ejus salute desperandum erit.

1. Potest autem Pœnitentia, quatenus est Sacramentum novæ legis, definiti, esse Sacramentum, quod Contritione, Confessione & Satisfactione concurrentibus, peccatorum operatur remissionem.

2. Hac definitione indicatur duplex ejus materia, remota scilicet & propinqua. Remota sunt peccata, non ut amplectenda, sed ut detestanda maximè: quæ proinde sunt materia Pœnitentiæ circa quam, ut vocant; sicut lignum est materia ignis, à quo absumitur, & morbus Medicinæ; non autem eo modo, quo æst materia statuat, seu materia ex qua.

Peccatum vero est duplex, Originale, quod ab ortu nobis congenitum per Baptismum in Christo condonatur; & Actuale, quod est factum, dictum, vel concupitum, contra vel præter legem Dei, aut Ecclesiæ. Et hoc rursus est duplex, Mortale, sic dictum, quia mortem animæ præsentem adfert; de quo ejusque variis speciebus vide *can. Vnum oratorium Dist. 25.* & Veniale, sic dictum, quia facilè ei venia tribuitur ac remittitur, veluti per orationem Dominicam, *can. De quotidianis De pœnit. Dist. 3.* per elemosinam, modicum jejunium; asperisionem aquæ benedictæ, *can. Aquam De confec. Dist. 3. can. Qui vult De pœnit. Dist. 6.* Et sine hoc ne quidem iusti veniunt; nam ut Proverb. 24. dicitur, *Septies cadit justus & resurgit, can. Septies De pœnit. Dist. 3.*

3. Neque est materia necessaria hujus Sacramenti, hoc est, non tenemur illud confiteri, licet utiliter confiteamur, ut definitum existat in Conc. Trid. *Seff. 14. c. 5.* Ideoque sola mortalia peccata, post Baptismum commissa, sunt

materia necessaria Pœnitentiæ, necessarioque confitenda. Dico, post Baptismum commissa; nam commissa ante Baptismum non sunt necessariò confitenda. Imò nec subiiciuntur clavibus Ecclesiæ.

4. Materia proxima sunt tres actus pœnitentis, Contritio, Confessio, & Satisfactio. Conc. Florent. in *Instruct. Armeniorum* & Conc. Trid. *seff. 14. in doctrina De SS. Pœnitentiæ Sacramento c. 3. 4. 5. & can. 4.* qui etiam partes integrales ejus vocantur, quia ex Dei institutione in pœnitente ad integritatem Sacramenti & plenam perfectamque peccatorum remissionem requiruntur, Conc. Trid. *d. c. 5.* Unde in *can. Perfecta De pœnit. Dist. 3.* dicitur, *in corde Contritio, in ore Confessio in opere tota humilitas* (id est Satisfactio) *Hac est perfecta & fructifera pœnitentia.* Vocantur autem à Conc. Florent. & Trid. hii tres actus quasi materia, non quia veræ materia rationem nō habeant, sed quia non sint ejusmodi materia, quæ extrinsecus adhibeantur, ut aqua in Baptismo, chrisma in Confirmatione, panis cum vino in Eucharistia. Vide plenius *Gloss. in d. Can. Perfecta, & in can. 1. 2. & 3. De pœnit. Dist. 1.*

§. III.

De Contritione.

1. 2. 3. 4. *Contritio quid sit, & ad eam requisita.*
5. 6. *Est duplex, Contritio propriè dicta, & Actritio.*

1. **C**ontritio est animi dolor ac detestatio de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero, Conc. Trid. *d. l.* Adde eadem, & simul confitendi ac satisfaciendi.

2. Ad Contritionem igitur requiritur in primis odium & detestatio peccati præteriti, quia sine his vera contritio & pœnitentia concipi non potest. Hinc quotiescunque Scriptura aliquos invitat ad pœnitentiam, hortatur & ad odium detestationemque peccati, Joan.

1. *Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejunio, & fletu, & planctu, & scindite corda vestra can. Convertimini; 3. cum seqq. & can. Qui aliquando 87. De pœnit. Dist. 1.* Hanc detestationem peccati, quam contritio essentialiter includit, in viatore necessariò consequitur dolor tanquam immediatus ejus effectus. Ac

proinde propositio illa Conc. Trid. Contritio est dolor animi, est casualis: illa verò, Contritio est odium ac detestatio peccati, est formalis & essentialis.

3. Secundò requiritur propositum de cætero non peccandi, juxta illud Iſaiæ 1. *Quiſcite agere perverſe*: & illud, *Derelinquat impius viam suam, & can. Quis aliquando*: & illud Ezech. 18. *Proſtrite à vobis omnes iniquitates veſtras, & facite vobis cor novum*; aliaque ſimilia.

4. Tertio requiritur propositum confitendi & ſatisfaciendi, ut patet ex Conc. Trid. loco citato, & Conc. Compluten. in quo damnata fuit opinio Petri Oſniaceniſis, aſſerentis, per ſolam cordis contritionem remitti peccata mortifera ſine ordine ad claves.

Tamenſi autem hoc propositum, quemadmodum & propositum de cætero non peccandi, ordinariè debeat eſſe explicitum & formale: tamen dari poteſt caſus, in quo juſtificari quis poteſt abſque expreſſo, ſed cum utroque virtuali, non peccandi, inquam, de cætero & confitendi, veluti, dum non occurrit vel inviſibiliter ignoratur eſſe neceſſariam ejuſmodi expreſſum propositum, vel quando ex defectu temporis haberi nequit, ut quando quis ſubito, ad martyrium rapitur.

5. Contritio duplex eſt: una perfecta, quæ proprie Contritio appellatur: altera imperfecta quæ Attritio dicitur, Conc. Trid. *d. loco cap. 4.* Contritio perfecta eſt dolor ac deteſtatio peccati propter Deum ſummè dilectum, ob ejuſ bonitatem ſupernaturalem, ſeu uti auctor eſt gratiæ ac gloriæ. Et ideo ſemper eſt cum charitate & voto Sacramenti, hominemque Deo reconciliat, priuſquam actu ſuſcipiat Sacramentum, ut patet ex Conc. Trid. *d. 4.*

6. Attritio eſt contritio imperfecta: quamvis non omnis contritio imperfecta ſit proprie dicta attritio, ſeu ſalutaris. Verum Attritio proprie dicta eſt dolor ac deteſtatio peccati ſuper omnia, eum propoſito vitæ melioris ac voto Sacramenti non tamen propter Deum ſummè dilectum, ſed vel ob gehennæ ac pœnarum metum, vel ob turpitudinem peccati. Conc. Trid. *d. loco.*

Unde patet, Attritionem proprie dictam ſpecie diſſerre à Contritione: nec unquam poſſe fieri contritionem proprie dictam, licet quis ex attritio poſſit fieri contritus; quia ad hoc ſolum

requiritur identitas ſubjecti, ad illud verò, requiritur identitas actus.

Dixi autè, Attritio proprie dicta; quia cum attritio in genere non ſit aliud, quam contritio imperfecta, ſit, ut tot ſint ſpecies attritionis, quot modis contingit dolorem ac deteſtationem peccati à perfecta contritione deficere.

§. IV.

De quantitate Contritionis.

1. *Dolor de peccatis, ut ſit contritio, debet eſſe ſummus.*
2. *Saltem in univerſali, non in particulari.*
3. *Dolor ſenſus neceſſarius non eſt, licet utilis.*

1. **Q**uemadmodum amor Dei debet eſſe maximus ac ſummus, ſaltem appetitativè, licet non intenſivè; juxta probabiliorè ſententiam: ita etiam dolor de peccatis, ut ſit contritio, quæ oritur ex amore & charitate Dei, debet eſſe ſummus non quidem intenſivè, ſed ſaltem appetitativè, ut DD. loquuntur, id eſt, ut omnis verè pœnitens ſaltem virtualiter & implicite atque in univerſali ita doleat de peccato ſuo ſuper omnia, ut pro nulla re creata vellet Deum offendiſſe, aut in poſterum offendere. Hinc D. Aug. in *can. Si quis poſtus* 2. in *can. Si quis autem* 4. & in *can. ſin. De pœnit. Diſt. 7.* dubitat de illorum ſalute, quos non, antequam ægritudine premanant, pœniter peccaſſe, quia ſcilicet difficile ſit preſſum morbo, metu mortis, & aliis curis, erigere animum ad hunc ſummum dolorem, requiritum ad perfectam contritionem, concipiendum.

2. Dixi, atque in univerſali; quia juxta doctrinam Innoc. *d. loco,* & aliorum communem, non tenetur pœnitens tales comparationes in particulari facere, quod mallet amittere conjugem, proles, bona omnia, ignitas ſubire ſartagineſ, quam Deum offendere. Imo cavendum Confefſariis, ne ejuſmodi comparationes in particularibus pœnitentibus proponant, quia objecta hujusmodi in particulari propoſita voluntati, longè majorem adferunt difficultatem, quam dum proponuntur in univerſali: & facile, illis ſuccumbit quis in particulari, quibus non ſuccumberet in univerſali.

3. Cæterum licet dolor ſenſus (veluti ſingultus, planctus, lacrymæ, & id genus alii) non ſit neceſſa-

cessarius, sed sufficiat causalis seu qui est in voluntate, arg. can. Si propterea 28. can. Si cui 30. De poenit. Dist. 1. tamen & ille admodum utilis ac bonus est exemplo Davidis, Petri, Magdalena, Nivitarum, & aliorum. Quamvis etiam utilissimum sit de singulis peccatis mortalibus contritionem elicere, singulaque detestanda sint, ac de illis dolendum, juxta illud Esaiæ 38. *Reogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ*: non tamen id absolute necessarium est, sed sufficit unico actu contritionis simul omnia peccata, post examen occurrentia, detestati: ut patet ex eo, quod traditur, peccatorem in momento posse justificari, juxta illud Ezech 33. *In quacumque hora conversus fueris & ingemuerit peccator*; relatum in can. Ponderet, Dist. 5. & juxta can. 3. De poenit. Dist. 7. Quod falsum esset, si pro numero peccatorum mortalium numerus actuum doloris requireretur. De modo acquirendi contritionem vide Conc. Trid. Sess. 14. c. 5.

§. V.

An & quando obliget præceptum Contritionis.

1. *Contritio de necessitate est præcepti & medii.*
  2. *Non obligatur quis statim à commisso peccato ad contritionem.*
  3. *Præceptum contritionis quando obliget sub peccato mortali.*
1. **C**ontritionem peccati esse necessarium necessitate præcepti simul & medii colligitur satis ex Conc. Trid. Sess. 6. cap. 14. & Sess. 14. cap. 4. ubi definit, contritionem omni tempore fuisse necessariam peccatori ad justificationem; vindicans se loqui de utraque necessitate: & ex illo Luca 13. *Nisi poenitentiam habueritis, omnes simul peribitis.*
2. Et licet optimum acutissimum sit, statim commisso crimine conteri, juxta illud, *Non tardes converti*; tamen cum præceptum contritionis, sicut & confessionis, sit affirmativum, non obligat ad perpetuum, sed solum determinato tempore; uti & reliqua præcepta affirmativa. Ideoque non obligatur homo sub peccato mortali statim post commissum peccatum ad contritionem, quamvis commoditatem habeat illam eliciendi. Ejustamen dilatio sine causa, quæ nulla esse potest, circumstantia est aggravans peccatum commissum.

3. Obligat verò præceptum contritionis sub peccato mortali in periculo salutis animæ vel corporis: veluti in gravi infirmitate, in partu periculoso, instante naufragio, dum incundum est prælium, aut instituenda longa & periculosa navigatio, v. g. in Indiam; dum Sacramentum aliquod est administrandum vel suscipiendum,

§. VI.

De Confessione.

1. *Confessio quid sit; & minister illius.*
2. *In eo requiritur potestas ordinis & jurisdictionis.*
3. *Proprius Sacerdos in hoc Sacramento quis dicatur.*
4. *Nullus audiri confessionem potest, nisi approbatus ab Ordinario.*
5. *In mortis articulo vel alio periculo quilibet sacerdos absolvere potest.*
6. *Aliquis sacerdos approbatus ex licentia propriis audire confessiones potest.*
7. *De casibus Romano Pont. reservatis.*
8. *De casibus Episcopo reservatis.*

Secunda pars integralis Poenitentia est Confessio, quam jure divino omnibus post Baptismum in mortale peccatum lapsis, necessariam esse, atque à Christo ipso institutam (Joan. 10. illis verbis, *Accipite Spiritum Sanctum &c.* & Matth. 16. & 18. *Quodcumque solveritis super terram &c.*) definit ac docet Conc. Trid. Sess. 14. c. 5. & can. 6. 7. & 8. Unde facile refelluntur opiniones quorundam, apud Gloss. in summa Dist. 6. De poen. aliter de hujus institutione sentientium

1. Est autem Confessio sacramentalis; de qua hic agimus; peccatorum suorum sacerdoti proprio ad eorum sacramentalem remissionem obtinendam facta declaratio.
2. Dicitur peccatorum suorum, ex e. *Omni utriusque* 12. h. e. in verbis, *omnia sua solius peccata.*
3. Dicitur, Sacerdoti: nam eum solum esse, ministrum hujus Sacramenti definitum est in Conc. Lateran. Florent. ac novissime Trid. can. 6. & 10. Colligiturque ex præcatis verbis Christi Joan. 20. loquentis solis Apostolis, & sic solis sacerdotibus; & Matth. 16 & 18. ubi similiter non omnibus, sed soli Petro & Apostolis promissæ sunt claves regni caelorum.

dine quacumque etiam immemoriali, non obstantibus.

6. Dixi autē, excepto articulo mortis; quia tunc quilibet sacerdos, nullo proflus excepto, potest absolvere ab omnibus peccatis & censuris Ecclesiasticis, ut patet ex *c. Felicis De panis in 6. & similibus aliis*, ac denique Conc. Trid. Sess. 14. c. 7. sicut & alio tempore à peccatis venialibus, aut etiam mortalibus, semel autē confessis, permittente in Ecclesia Vide Navar. in *Manuali. c. 4. n. 5. & in can. Placuit De poenit. Diff. 6. n. 22.* Verius autem hic non distingui articulum mortis ab evidenti periculo, arg. *c. Eos qui De sentent. excommunicat. in 6.* ubi Pont. meminit *articuli mortis* & postea vocat *periculum*. Cui adde, favores ampliandos esse, & odia restringenda: Ecclesiamque velut piam matrem, voluisse saluti filiorum suorum consulere, non solum ipso mortis puncto, sed & in probabili periculo potissimum dum non adest alius magis idoneus Vide Navar. in *Man. c. 26. n. 26. & 31.*

7. Sufficit autem ad confitendum alieno sacerdoti licentia à proprio, sive tacita, sive expressa modò tamen signo aliquo exteriori fuerit manifestata, Navar. in *d. can. placuit*. Hancque licentiam dare alteri approbato possunt, qui propriam & ordinariam jurisdictionem habent: quales sunt supra recensiti, & inter eos Parochus, licet careat potestate ordinis, Navar. in *d. can. Placuit n. 50.* Imò etiam substitutus à Parocho, si hic illi absolutam sacramenta administrandi facultatem dederit: non item delegati & subdelegati, nisi expressim talem facultatem à delegante vel subdelegante acceperint.

8. Observandum etiam hic, multos esse casus reservatos summo Pontifici, à quibus nullus Confessarius, absque speciali licentia, absolvere potest: cujusmodi sunt in primis, qui recensentur in Bulla, Cœnæ Domini, quam refert Pias. p. 2. c. 1. & 3. subjiciens alios quadraginta duos, desumptos tam ex corpore Juris communis, quam ex diversorum Pontificum Constitutionibus. Permittit tamen Conc. Trid. Sess. 24. c. 6. Episcopis facultatem absolvendi in foro conscientie delinquentes quoscumque sibi subditos per seipos, aut per Vicarium, ad id specialiter deputandum, in quibuscumque casibus occultis, non deductis ad forum conten-

tiosum, etiam Sedi Apostolicæ reservatis, etiam in crimine hæresis, ut tamen eo casu soli Episcopi per se absolvere possint, quorum censetur in hoc crimine electa indultia, non eorum Vicarij. Attamen prædictum Conc. Trid. decretum non procedere quoad casus Bullæ Cœnæ Domini declaratum fuisse à Greg. XIV. & Clemente VIII. post Genuens. refert Pias. d. c. 1. n. 3. n. 4. subjungens declarationem Card. quoad causas hæresis. Idemque tenet Navar. in *Manuali. c. 27. n. 275.* Hincque videmus quotidiè in praxi, inquit Pias *d. loco*, multos Episcopos obtinere à Sede Apostolica facultatem absolvendi ab hæresi etiam occulta. Eadem de re fufius agit Zerola 2. p. *V. Absolutio ad 8. & Zypæus h. t. n. 5. 6. & 7.* quoad Episcopos Belgij.

Extra casus, reservatos summo Pontifici, absolvere potest Episcopus in foro animæ, estque ordinarius rector & confessor suæ diocesis, Pias, *d. c. 1. art. 2. in princ.*

9. Cavendum etiam est inferioribus Episcopis, licet ab eo approbati fuerint, ne absolvant à casibus, Episcopo reservatis, nisi ad hoc specialem facultatem obinuerint, quia ea non continetur sub approbatione: neque enim in generali concessione veniunt ea quæ requirunt speciale mandatum. c. *Si Episcopus h. t. in 6. Clement. Non potest. De procurat.* Sunt autem casus Episcopo reservati, alij de jure, ut levis percussio Clerici, *e. Pervenit inf. De sent. excommunicat.* quæ cum potius sit facti, quam juris, ex omnibus circumstantijs, veluti quantitate personæ percussæ, percussantis, modo & loco percussions, committitur arbitrio Jubicis seu Ordinarij *ex communi DD. sententia, & extravag. Joan. xxii. quam refert Pias. d. c. 1. art. 3. n. 5.* Alij de consuetudine: Alij verò quos ipse Episcopus sibi reservavit, prout reservare potest, *juxta c. pen. & ibi Glos. h. t. in 6. Clement. Dudum & per ejusmodi junctâ Glos. De sepul. & novissime. Conc. Trid. Sess. 14. c. 6.* Ad eò ut nulli alij, ne quidem Regulares, quorumque indultorum prætextu, ab ijs absolvere possint, quantumvis sint generaliter ab ipso Episcopo approbati, ut respondisse Sac. Congregat. Carolo Borromæo refert Pias. *d. loco n. 3.* Zerola 2. p. *V. Absolutio Ad primum.* Imò nec Pœnitentiarius ipse, ex vi sui officij, sine speciali mandato. Navar. *Conf. 20. h. t. Riccius in Praxi Decif. 572.*

De casibus autem Episcopo reservatis videre licet Piaf. d. art. 3. n. 4. & seqq. Quo loco tradit Episcopum in reservandis hujusmodi casibus oportere servare modum, præscriptum decreto Sacre Congregat. ad Archiepisc. Neapolit. quod ibidem n. 12. refert, ut & Piaf. d. Decis. 562. nempe ut non reservet sibi in primis casus contentos in Bulla Cœnæ Domini, seu alias reservatos Sedi Apostolicæ, neque eos, quibus annexa est major excommunicatio, à jure imposta; neque eos in quibus absolutio non datur, nisi facta restitutione: neque eos, qui versantur circa res parvi momenti: neque peccata carnis, nisi cum magna circumspèctione. Sic quoque Clemens VIII. animadvertens quosdam regulares, dum conscientiam superiori aperire reformidant, adduci posse in æternæ damnationis periculum, sanxit, ne eorum superiores sibi absolutiones reservent, nisi in casibus expressis, seu eorum aliquibus, de quibus vide Zyp. h. t. n. 16.

§. VII.

Quos & quando obliget præceptum Confessionis.

1. Confiteri omnes tenentur saltem semel in anno.
2. Et quidem mortalia peccata, non venialia.
3. Et instante Paschate.
4. Confessio actualis quibus casibus obliget.

EX præcepto Ecclesiæ, quæ jus divinum determinavit ad tempus, omnes utriusque sexus fideles, ubi ad annos discretionis pervenerint, tenentur saltem semel in anno omnia peccata sua mortalia, quorum post diligentem sui discussionem scientiam habuerint, confiteri proprio sacerdoti; vel alteri probato, de ejus licentia, cap. Omnis utriusque h. t. Licet olim statutum fuisse videatur, ut ter in anno, scilicet in Paschate, Pentecoste, & Natali Domini quisque fidelium confiteretur, eam. Et si non frequenter 16. De consecrat. Dist. 2.

2. Dixi, mortalia: quia venialia, quibus à gratia Dei non excluduntur, neque ex præcepto Christi, neque ex statuto Ecclesiæ tenentur quis confiteri, ut patet ex Conc. Trid. Sess. 24. cap. 5. nisi fortè ratione conscientie erroneè ad illa confitenda obligetur: puta si existimet se ad ea confitenda teneri, quia putet esse mor-

talia, aut de illis dubitet, vel ratione alicujus voti particularis aut statuti, cui subest. Quo pacto in Clement. Ne in agro §. 1. Sano de statu Monachor. præcipitur Benedictinis, ut tam in monasteriis quàm extra constituti, singulis mensibus saltem semel omnes & singuli accedant ad confessionem & communionem. Idem de Monialibus statuitur in Conc. Trid. Sess. 15. c. 10. De Regularibus.

3. Confitentur hodie communiter Christiani instante Paschate: non quòd ab Ecclesia illud tempus sit determinatum pro confessione, ut satis constat ex d. c. Omnis utriusque, h. t. Covar. in c. Alma mater p. 1. §. 1. n. 6. & 7. Conc. Trid. d. loco, sed quia tunc obliget præceptum de communionem, quam præcedere debet confessio.

Tametsi verò quis non teneatur mox, atque peccavit, confiteri, licet commoditatem confitendi habeat, ut constat ex d. c. Omnis utriusque & ibi Panorm. Conc. Trid. d. loco Navar. in princ. dist. 5. De penit. ubi argumenta in contrarium solvit: tamen in lege Evangelica toties propositum obligat confessionis, quoties contritionis præceptum.

4. Ipsa autem actualis confessio obligat, Primò in mortis articulo seu evidenti periculo, siye statu, cui mors certa, velut plurimum, conjuncta est, qualis est status agonizantium; gravi & acuta febris laborantium; eorum scilicet, de quibus desperant Medici, quibus imminet partus difficilis, aut naufragium, aut aliud probabile periculum mortis, Abbasia cap. Pastoralis §. 1. sup. De offic. lud. Ordin. & in c. Cum infirmitas 13. hoc tit. ubi ea præcipue de causa Innoc. III. præcipit Medicis sub pœna exclusionis ab ingressu Ecclesiæ, ut vocati ad infirmos, gravi & periculoso morbo laborantes, eos ante omnia moncant & inducant, ut medicos advovent animatum. Quod decretum non solum innovavit Pius V. motu proprio incip. Supra gregem 11. Martii 1566. apud Piaf. cap. 2. cap. 3. n. 18. sed etiam jussit, ut Medici, dum creantur Doctores, jurent se hanc Constitutionem servaturos: vetitque ne Medici ultra tres dies visitant ægrotos, in lecto jacentes, nisi peccata confessi fuerint. Cujus Bullæ observatio, inquit Zyp. h. t. n. 18. Medicis quantum fieri potest, commendata in Synodo Antwerp. 1609. Sed quia hic morbi non ita solent esse

esse acuti, ut intra paucos dies perimant, sicut in Italia, & aliis locis calidioribus, difficilius in usum deduci potest.

Secundo obligat, quando quis existimat se à peccato aliquo abstinere non posse, aut vincere gravem aliquam tentationem, nisi confiteatur, quia quisque jure divino tenetur adhibere remedia necessaria ad vincendum peccatum.

Tertio, quando sumenda est Eucharistia, & adest copia Confessarii, *juxta Glos. cap. De homine sup. De celebrat. Missar. Conc. Trid. sess. 13. c. 7. & can. 11.* Quod si necessitate urgente Sacerdos sine prava confessione celebraverit, quam primum confiteatur, inquit Conc. Trid. *de c. 7. in fine*

Ad susceptionem verò aliorum Sacramentorum sufficit & requiritur quem contritum esse, *can. per Esaiam 1. q. 2.* illis verbis: *omnia sacramenta prosunt dignè sumentibus*: nam indè à contrario colligitur non poenitentibus & indignè sumentibus, non prodesse. Idem dicendum de administrante Sacramenta, *per d. can. Per Esaiam*, illis verbis: *omnia sacramenta cum ob sint indignè tractantibus, prosunt tamen per eos dignè sumentibus*. At tamen utile admodum est ad aliorum quoque Sacramentorum susceptionem confiteri. Hinc in *can. Vt jejuni. De consecrat. Distinct. 5.* precipitur, ut suscepturi confirmationem moneantur prius confessionem facere. Et Synodus Concil. Trident. *Sess. 24. cap. 1. De reformat. matrim.* hortatur conjuges, ut, antequam contrahant, ut saltem triduo ante consummationem matrimonii, confiteantur.

Quartò, ratione juramenti aut voti, *arg. cap. Magna sup. De voto Epi. aut poenitentia à Confessario injuncta, vel ratione statuti, religionis, aut præcepti superioris.*

Quintò, ratione conscientia: erronea, dum putat quis se ad confessionem teneri, quamvis sufficiat illam deponere, *Navar. in Manuali cap. 2. n. 20. arg. 6. inquisitioni inf. De sent. excommunicat.*

Sextò, quando quis credit probabiliter se alioquin non habiturum eo anno Confessarii idonei copiam, *Navar. d. loco*: sicut ad audiendum Sacrum, quod unicuique mane celebratur, tenetur quis, licet alioquin ad illud audiendum sit latitudo totius diei.

§. VIII.

De conditionibus & qualitatibus Confessionis.

1. *Conditiones ad Confessionem requisita de necessitate sunt tres.*

Sacramentalis Confessionis qualitates sedecim exprimuntur his verbis:

Sit simplex, humilis Confessio, pura, fidelis, Nuda, frequens, discreta, libens, nec non veracunda.

Integra, secreta, & lacrymabilis accelerata, Fortis, & accusans, & si parvo parata.

1. Pro quarum majori explicatione vide *Navar. in can. Fratres De poenit. distinct. 5.* Sunt autem istae conditiones de perfectione Confessionis, non tamen omnes de necessitate, sed verumtaxat, nempe, ut sit lacrymabilis, id est cum contritione vel saltem attritione illa salutar, ut Sacramentum ex attrito faciat contritum, id est conferat illi eum effectum, quem consequeretur, si esset contritus. Secunda, ut sit sincera & pura ab omni mendacio & simulatione, veribusque superfluis, etiam si se quisque accolet, in quantum sibi com seivus est, aut probabiliter existimat se deliquisse, non augendo nec aggravando, aut minuendo, vel excusando peccata, sed certa tanquam certa, dubia tanquam dubia excusando. Alioqui eum mendacium semper sit peccatum, *can. Primum xxii. q. 2. c. Super eo sup. De usuris*: gravius est, quod in judicio committitur; ideoque mendacium de peccato mortali in confessione seu confessionis judicio, puta si neget se commississe peccatum mortale, quod commissit, aut affirmet se commississe, quod non commissit, est peccatum mortale, cum sit contra integritatem Confessionis, nisi forte in posteriori casu ignorantia excuset, qui scilicet existimet se melius facere, accusando se graviter de eo, de quo dubitat, quia hoc modo et si falsum dicat, non tamen mentitur pernitiosè ad fallendum, *arg. can. Anima advertendum xxii. q. 2.* ubi dicitur mendacium esse falsa vocis significatio, cum intentione fallendi, Adde, quod bonarum mentium sit, timere culpam ubi non est, *can. Ad ejus De poenit. Dist. 5.*

Tertio, ut sit integra, omniumque scilicet (& quidem singulorum, quando sunt diversæ speciei & generis) peccatorum mortalium, etiam occultissimorum, ut quæ sunt adversus duo ultima Decalogi præcepta, quorum post diligens & debitum examen memoriam habet: insuperque circumstantiarum, quæ peccati mutant speciem, Conc. Trid. Sess. 14. c. 5. *Can. 7.* Conc. Florent. in *Instruct. Armenior.* Alias enim Sacerdos, à Christo Judex constitutus, non posset ferre justam sententiam, nec juxta mensuram delicti in ligere poenam, sive satisfactionem imponere: quam tamen requirit Conc. Trid. d. loco, juxta illud Deuter. 25. *Debet juxta mensuram delicti esse plagarum modus.*

Quod si ejusdem speciei sint peccata, debet eorum exprimi numerus, non quidem Mathematicè, sed moraliter, quo ad fieri potest. Sin autem ignoretur certus numerus, is exprimendus est, quem putat probabilem; veluti, dicendo, Quinquies plus minus non jejunavi in Quadragesima. Quod si ne probabiliter quidem plus vel minus ejusmodi numerum confiteri possit, sufficit indicare tempus, conditionem, & propensionem animi in talis aut talis speciei peccata.

§. IX.

De circumstantiis in Confessione exprimendis.

1. Circumstantia qua sint.
2. Exprimenda circumstantia, qua speciem peccati mutant.
3. Qua item excommunicationem annexam vel casum reservatum habent.
4. Qua peccatum mortale aggravant aut minuunt aut ex veniali mortale reddunt.
5. Circumstantia temporis quatenus exprimenda.
6. Et ea, qua personis communes sunt.
7. Circumstantia quoque finis exprimenda.

Quantum ad circumstantias peccatorum attinet, ea nihil aliud sunt, quam accidentia eorum actuum, qui sunt peccata, & vanæ sunt, juxta *can. Aut facta 19. De poenit. dist. 1.* sicut dignum sup. de homicidio, l. *Aut facta D. de panis & continentur hoc versu,*

Quis, Quid, Vbi, Quibus auxiliis, Cur, Quomodo, Quando?

De quibus vide Navar. in *can. Consideret De poenit. dist. 5.* Subinde autem ad integritatem Confessionis necessaria est circumstantiarum expressio, ut patet ex Conc. Trid. loco citato.

2. Et quidem in primis earum, quæ speciem peccati mutant. Conc. Trid. d. Sess. 14. c. 5. *Can. 7.* Facit *d. can. consideret.* Talis circumstantia est loci sacri: ut si quis in loco sacro fuerit, vel fornicetur, vel cum injuria sanguinem humanum effundat, ut aliquem e loco sacro contra immunitatem Ecclesiasticam vi abducat; cum enim talia in loco sacro committi, ob ejus reverentiam, legibus specialibus prohibeantur, *can. Quisquis xvii. q. 4. cap. Proposisti sup. De consecr. & similibus. l. Prasenti Cod. De his qui ad Ecclesiam confug.* hujusmodi circumstantia loci sacri specialem habet repugnantiam cum ratione ac speciali lege, ideoque novam deformitatem alterius rationis à deformitate prioris objecti superaddit. Hinc furtum rei non sacre, e loco non sacro, dicitur simplex furtum: at verò furtum rei non sacre, in loco sacro ad custodiam positæ Sacilegium vocatur.

Talis quoque subinde est circumstantia personæ. Nam si persona sacra, vel quæ votum castitatis emisit, fornicetur, non simplicem fornicationem, sed sacrilegium committit. Quod si uterque, vel alter fornicantium sit conjugatus, constituitur adulterium; si inter consanguineos vel affines hoc crimen committatur, est incestus; si cum virgine, stuprum; si inter personas omninò solutas à vinculo matrimonii, cognationis, affinitatis, Ordinis & voti, est simplex fornicatio; si inter personas ejusdem sexus vel cum brutis animalibus, est sodomitia.

Secundò, ex circumstantiis exprimendæ sunt, quæ excommunicationem annexam vel casum reservatum habent, ut percussio enormis Clerici, subreptio bonorum naufragantium; est enim necessarium Confessario scire, num poenitens sit excommunicatus, *can. Excommunicatos can. Rogo xi. q. 3.* vel casum aliquem reservatum habeat.

4. Tertid, quæ intra eandem speciem transferunt peccatum à veniali ad mortale, qualis est magnitudo furti, aut etiam intra eandem speciem peccatum mortale valde aggravant, licet speciem non mutant, juxta probabiliorum sententiam, quia alià non poterit Sacerdos, tantumquam

quam Judex, debitum proferte iudicium, nec secundum mensuram delicti injungere poenitentiam, quod tamen requirit Conc. Trid. loco antè citato, *can. Non offeramus* xxiv. q. 1.

Unde à pari sequitur, explicandas quoque esse eas circumstantias quæ valde notabiliter minuunt peccatum aut etiã efficiunt nullum: veluti, si quis infirmus ex præscripto Medici comedere carnes in Quadragesima, aut in gravi admodum necessitate positus abstulerit rem alienam, *juxta text. in can. Discipulos De consecrat. Dist. 5. Glos. in c. Si quis propter sup. Defurtis*, id exprimere debet. Sententia nihilominus contraria, negans ejusmodi circumstantias notabiliter aggravantes intra eandem speciem esse exprimendas, tuta est, pro qua vide Navar. in *can. Consideret, De poenit. Dist. 5.*

Quantum verò ad circumstantiam temporis attinet, veluti dici festi, utile quidem est confiteri non tamen ordinariè est necessum, quia præceptum de colendo Sabbatho ac Festo, *Exod. 20 & Levit. 23.* præcipit dumtaxat quietem ab operibus servilibus corporalibus seu manualibus, mechanicis, non etiã à spiritualibus, qualia sunt peccata, quorum pleraque peccatus sunt mentalia, ac proinde nullatenus inter servilia corporalia opera possunt censeri, *can. Testamentum, can. Sed pensandum dist. 6. can. Sicut De poenit. Dist. 1.* Idem dicendum de circumstantia diei jejunii, aut orationis. Aliud tamen dicendum, si quis intenderet festum vel jejunium vel orationem per seclus violare Navar. in *d. can. Consideret n. 23. ad 1. & in Manuali cap. 6. n. 10. & 11.*

5. Non obstat de *can. Consideret*, innuens circumstantiam temporis esse confitendam: quia in eo *Can. multa* ab August. consultivè dicuntur. Unde ista verba, *omnis ista varietas constituenda est*, subaudi de consilio, non de præcepto: nisi talis varietas sit, quæ peccatum mortale in aliam peccati mortalis speciem, aut veniale in mortale transferat, cujusmodi non est circumstantia temporis.

6. Similiter nec circumstantiæ personis communes, quæ peccatum aggravant in eadem specie v. g. si bonus aut malus, juvenis aut senex superior, aut inferior peccet, nisi scandalum vel alia circumstantia accedat. Quamvis alioqui ejusmodi circumstantiæ personis

communes peccatum augeant: nam cæteris paribus, magis peccat in dignitate constitutus quam privatus, *can. Homo Christianus; Dist. 40. c. 2. sup. De translat. Episc. illis verbis: idem Archiepiscopi tanquam majores plus excesserunt.* Ubi Gloss. citat illud Juvenalis, ex Satyra 8.

Omne animi vitium tanto consecutus in se Crimen habet, quanto quis peccat major habetur. Sic magis peccat Prælati, quam subditi, *can. Præcipue xi q. 3. & sic de similibus.*

7. Quartò circumstantia finis exprimenda est, quando est prohibita aliã lege speciali ab actu principali, quia trahit ad aliud peccatum: ut si quis furetur ad mœchandum, non tam fur quàm mœchus dicitur juxta Aristot. 5. *Ethic.*, vel ad occidendum, quò casu magis homicida dicitur, Videatur Navar. in *Manuali c. 6. n. 4. in fine.*

§. X.

Quando liceat dividere seu dimidiare Confessionem.

1. Dividi Confessio potest ob necessitatem poenitentis.
2. Ob necessitatem Sacerdotis.
3. Ob sociorum necessitatem.
4. Ob periculum quod inde sequeretur.
5. Ob periculum revelandi peccatum alterius.

1. **T**Ametsi, quantum est ex natura Confessionis, seu per se, omnia peccata mortalia, cum circumstantiis prædictis, sint uni eidemque Sacerdoti confitenda, aliterque facta seu dimidiata confessio ex intentione confitentis & sine legitima urgente causa non valeat, *can. Consideret §. cautus, & ibi Navar. & can. Non potest de poenit. dist. 1. & can. fin. dist. 5. c. Omnis utriusque 12. h. 1.* tamen legitima causa subsistente, seu per accidens dividi potest, ut docet Navar. d. loco veluti primò ob necessitatem poenitentis, si post unum atque alterum peccatum etiã veniale, confessum privetur usu loquelæ vel rationis, imminet atque periculum mortis, omninò absolvendus est.

2. Secundò, ob necessitatem Sacerdotis; veluti, si Sacerdos, postquam incæpit audire confessionem, fiat æger, ita ut progredi nequeat nec sit alijs, qui poenitentem audire possit, & imminet, periculum mortis, absolvere eum debet,

3. Tertio

3. Tertio, ob sociorum necessitatem: veluti, quando imminente naufragio non omnes, in navi existentes, vel in bello humi jacentes, aut in hospitali moribundi audiri possunt, Sacerdos, ut subveniat omnium necessitati, distante id ratione & exposcente charitate, potest excipere aliqua eorum peccata, & absolvere.

4. Quarto, quando cumque ex confessione aliquis peccati sequeretur periculum vitæ, corporalis vel spiritualis, propriæ vel alterius, tale peccatum subicere licet, si non sit commoditas alteri integrè confitendi, Navar. in *Manuali* c. 7 n. 3. ubi n. 1. putat idè obtinere, quando verisimiliter timetur magna diffamatio complicit, apud Sacerdotem, qui illum novit. nec est commoditas alteri confitendi. Quamvis contra alii putent ob hoc solum non esse licitum subicere. Judicium de hoc dubio Theologis relinquo.

5. Quinto, quando Sacerdos non potest aliter confiteri peccatum suum, quam revelando alienum, auditum in confessione, dimidiare confessionem debet, omitendo tale peccatum, quia major est obligatio secreti seu sigilli confessionis, quam integritatis confitendi. Est communis, Navar. in *Manuali* c. 8. n. 6.

Quo pacto autem servari possit integritas Confessionis, dum pœnitens habet aliquos casus reservatos, & inferiori confiteretur, discessit ut DD. Nam quidam tenent, posse inferiorem etiam à reservatis absolvere, obligando pœnitentem: ut reservata iterum confiteatur superiori. Alii contra existimant, inferiorem non habere hujusmodi potestatem, præterquam in articulo mortis: quia nullo jure extra articulum mortis invenitur concessa talis potestas, ne quidem tacite, & contrarium videatur satis indicare Conc. Trid. *Sess.* 14. c. 7. Nolim tamen hic alteram damnare sententiam, sed potius Theologis judicium malim relinquere.

An vero qui post signa tantum doloris & pœnitentiæ edita privatur usu linguæ & rationis, ita ut nullum in specie peccatum confiteri possit, absolvi queat & debeat in periculo mortis, etiam contravertunt Interpp. Juris una cum Theologis. Favorabilior ac praxi conformior videtur affirmantium opinio: quæ probari videtur ex *can. Is qui* & *can. His qui* xxvi. q. 6. Conc. Arausiano, c. 11. ubi dicitur, quod subito obmutescens, & baptizari & pœnitentiam

accipere possit, si voluntatis præterita testimonium aliorum verbis habeatur, aut præsentis proprio nutu. Favet ratio quia hic omnia requisita ad absolutionem Sacramentalem adsunt, nempe dolor externus manifestatus cū aliqua confessione peccati in genere, quod sufficit.

Nec obstat, quod in Conc. Trid. *Sess.* 14. c. 5. *can. 9.* dicatur anathema ei, qui dixerit, ad absolutionem non necessariam esse confessionem, non tantum in genere, sed etiam sigillatim, & in specie: quia dicendum, ita necessariam esse confessionem in specie, sicut necessaria est integra confessio omnium peccatorum mortalium, nepe quando haberi potest. Idque solum voluit Conc. Trid. contra hæreticos.

§. XI.

An Confessio possit esse publica, fierique per litteras aut interpretem, vel nuntium.

1. *Potest esse publica Confessio, & fieri simul à pluribus.*
2. *Potest fieri per interpretem.*
3. *Confiteri per scriptum est contra usum Ecclesiæ.*

Non esse de essentia confessionis sacramentalis, ut fiat uni sacerdoti dumtaxat, secreto vel publicè, colligitur ex Conc. Trident. *d. Sess.* 14. c. 5. ubi inter cætera dicitur, quod non satis consulè humanà aliquà lege præciperetur, ut delicta præsertim secreta, publicè essent confessione aperienda. Ideoque meritò Leo in *can. Quamvis* 82. *De pœnit. Dist.* 1. sustulit consuetudinem, quâ homines pœnitentes cogebantur publicè confiteri.

1. Poterunt igitur plures tempore naufragii, si unicus dumtaxat sit Sacerdos, non sufficiens omnibus secreto audiendis, omnes simul altâ voce eidem confiteri, & ab eo absolvi, hac formâ, *Ego vos absolvo ab omnibus peccatis vestris, in nomine Patris, &c.*

2. Poterit etiam à fortiori quis confiteri per interpretem, cum ita minus publica sit confessio, quàm priori casu, Navar. in *can. Fratres De pœnit. Dist.* 5. n. 86. Poterit & pluribus sacerdotibus simul confiteri & ab iis absolvi, utentibus eadem absolutionis formâ, *Ego te absolvo, &c.* vel hac, *Nos te absolvimus.*

3. Cæterum licet non sit contra naturam hujus Sacramenti confiteri peccata Sacerdoti per

per scriptum absque verbis : est tamen contra perpetuum & communem usum Ecclesiæ, qui fuit, ut confessio voce perageretur, quando cumque id fieri posset. Similiter non licet confiteri absenti per litteras aut nuntium saltum ordinariè, juxta Catechismum Roman. *cap. De Sacramento pœnit. & declarationem Card. ad Conc. Trid. Sess. 24. c. 6 De reform & dispensare. Navar. in Can. Quem pœnitet, De pœnit. Dist. 1. & in Manuali c. 2. n. 36. ubi plenius vide.*

§. XII.

De nullitate Confessionis.

1. Nulla est, vel ex parte pœnitentis, idque ex variis causis.
2. Vel ex parte Confessarii, ex variis similiter causis.

1. Variis modis potest contingere, ut Confessio sit nulla, sive ex parte pœnitentis sive ex parte Confessarii.

Ex parte pœnitentis primò sit nulla, ob defectum intentionis, si non intendat suscipere Sacramentum; aut suscipere quidem intendat, sed ob finem, qui est peccatum mortale, & per confitens obex absolutionis, nam veniale, non reddit iterum Sacramentum. Secundò, ex defectu attritionis vel contritionis: quò refertur defectus abstinenti à peccato. Nam peccato venia non datur, nisi correcto. *c. peccatum De R. l. in 6. can. Legatur xxii q. 2.* Estque communis sententia. Tertio ex defectu integritatis, dum scienter, sine legitima causa, vel ex crassa & culpabili negligentia, non confitetur omnia mortalia, cum circumstantiis necessariò exprimendis. Quarto, ratione excommunicationis, non ignorat: quia quatenus de illa non confitetur ei, qui potest absolvere, ponit obicem Sacramento: nam excommunicatus, etiam minori excommunicatione, exclusus est à participatione Sacramentorum, *cap. Si celebrat sup. De Clerico excommunicato ministr. vide Nav. in d. can. Fratres De pœnit. Dist. 5. ante n. 41.*

Dixi, non ignorat: quia scius, si eam ignoret, & bona fide petat absolutionem, quia nullo jure vel ratione contrarium probatur; & rem, quæ culpa caret, in damnum vocari non convenit, *c. Sine culpa De R. l. in 6.* Quintò ex defectu diligentiaë sufficientis ad revocandum in memoriã peccata commissa. Adhibenda autem est tanta diligentia, quanta judicio pru-

dentis & boni viri adhiberi debet in re magis momenti, qualis haud dubiè est salus animæ.

2. Ex parte Confessarii est nulla, primò ex defectu intentionis si non intendat absolvere. Patet ex ante dictis de intentione ministri ad Sacramentorum administrationem requisita. Secundò, ex defectu potestatis seu jurisdictionis, ut patet ex dictis ante circa definitionem Confessionis. Tertio, si ejus jurisdictio impedita sit per excommunicationem, uti in hæretico, *can. 1. §. laboret De pœnit. Dist. 6.* cui, tanquam ab Ecclesiæ unitate per culpam diviso, *can. Sanè xvi q. 7.* ne quidem in extrema necessitate licet confiteri, *Navar. in d. §. laboret Unde & Ermenegildus Rex maluit appetere mortem, quam communionem sacram sumere è manibus Episcopi Ariani, can. fin. xxiv. q. 1.* Vide plenius *Navar. in d. can. Labores.* Ubi notandum post Conc. Constantien. solos notorios Clericorum persecutores aut nominatim excommunicatos privati jurisdictione. Quarto, si non proferat absolutoris verba: nam in hoc judicio debet sententia ferri voce Sacerdotis, nec satis est illam scribere, uti in aliis tribunalibus, in quibus potest permistrum ferri, modo illa sit scripta à iudice & approbata. Quintò ex defectu scientiæ, in Confessario requisitæ: vel uti si tanta labore ignorantia, ut absolvere nesciat, vel peccata mortalia contra decem præcepta decalogi ignoret. Ubi observandum, Deum ordinariè hujusmodi defectus essentielles in ministris non supplere, nec dare gratiam extra Sacramentum, nisi contritis.

§. XIII.

De sigillo seu secreto Confessionis.

1. Sigillum Confessionis quid sit.
2. Qui ad hoc sigillum teneantur.
3. 4. 5. Teneri autem omnes jure naturali, divino positivo & Ecclesiastico.
6. Pœna revelantis Confessionem.

1. Sigillum Confessionis nihil est aliud, quam obligatio non revelandi ea, quæ audita sunt in Sacramentali Confessione; sic dictum per metaphoram, quia ut sigillum continet occultam rem obsignatam in charta vel tabula, *l. 1. §. fin. l. Si quis ex signatoribus, ff. Quomod. testam. apar.* ita hæc obligatio efficit, ne in confessione audita manifestentur.

2. Ad hoc autem sigillum servandum tenetur non solum Confessarius ipse, sed & interpres, & alius quicumque, sive vir, sive femina, sive laicus, sive Clericus, qui sive casti, sive de industria, sive directè, sive indirectè, sive mediatè, sive immediatè, confessionem alterius audiverit, quia præceptum seu obligatio huius sigilli servandi non cadit in ipsum Sacerdotem primariè, sed in ipsam scilicet confessionem, quam vetat revelari. Et ideo ad quemcumque transeat, cum hoc onere suo, nempe sigilli non revelandi, transit, *e. Ex litteris sup. De pœnit. c. Pastorale sup. De decimis & similibus.*

3. Teneturque quilibet ad servandum hoc sigillum triplici jure, naturali, divino & Ecclesiastico. Naturali, quia illud docet, non faciendum alteri, quod nollemus nobis fieri: nemo verò vellet secretum, quod alteri commisit, maxime peccata sua, occultra, manifestari alijs. Accedit, quod ex ejusmodi revelatione gravissima possent sequi mala, veluti infamia proximi, & alia; ipsaque Confessio redderetur gravissima & odiosa, ab eaque multi magis deterrerentur ac retraherentur.

De Jure divino positivo probatur, quia Christus instituens Sacramentalem Confessionem, haud dubiè etiam sigillum ejus, sine quo consistere nequit, nec fieri commodè potest, omnibusque esset exosa, instituisse censendus est, *arg. c. Præterea sup. De offic. Deleg. c. 13. De jurisdictione om. judic. l. pœnit. D. De usufructu Navar. in can. Sacerdos num. 33. De pœnit. Dist. 6.* Et hinc sequitur, à nulla potestate humana posse præcipi alicui, sub quantavis pœna, etiam excommunicationis, revelationem confessionis, vel super ejus sigillo dispensari, prout fufius probat Navar. *d. loco n. 130.*

De jure Ecclesiastico patet ex *d. can. Sacerdos c. Omnes utriusque h. 1.*

5. Nec obstat, quod in istis Juribus fiat tantum mentio sacerdotis; expressio autem unius sit exclusio alterius. *e. Nonne sup. De præsumpt. quia qui de uno dicit, de alio quidem dissimili negat, sed non de simili, can. Qualis Dist. 23. arg. c. si tibi absentis in A. Gloss. De præbend. in 6.* Iam verò licet Confessarius & alii non sint quoad omnia similes, sunt tamen tales quoad obligationem seu onus secreti confessionis, ut constat ex jam dictis. Ideo verò in citatis J4

ribus fit potius mentio sacerdotis, quam alterius, quia frequentius contingit sacerdotibus potentia revelandi, quam alijs, quibus rarius confessio aperitur. Quæ autem causa frequentioris usus exprimuntur, non restringunt regulam.

Non obstat etiam huic sigillo Confessionis *c. 1. h. 1. nec §. secreta sub can. Quis aliquando De pœnit. Dist. 1. cum d. c. 1. concordans, à contrario sensu; quibus probatur, pro manifestis peccatis imponendam esse pœnitentiam publicam: quia dicendum cum Navar. in *d. can. Sacerdos n. 100.* Ista jura intelligi debere de correctione exteriori, de qua multa *cap. h. 1. loquuntur; ut c. 2. e. Quod autem c. Licet 6. e. Quasi sum, c. Cum ex eo c. penult.* non autem de interiori seu Sacramentali: nisi eo casu, quo pœnitens sponte peccet, vel suscipiat talem pœnitentiam, si que expressè vel tacite consentiat in confessionis suæ publicationem ex justa aliqua causa, ut satisfaciat Deo & populo, cui scandalo fuit. Navar. *d. loco ubi in can. falsas De pœnit. Dist. 5.* ubi plenius probat, Canones Pœnitentiales, qui in sine Decreti Gratiani edit. Gregorianæ leguntur, de simili correctione exteriori intelligendos esse, dum de publica pœnitentia imponenda loquuntur.*

Denique pœna revelantis Confessionem, secundum Gregor. in *d. can. Sacerdos* est depositio & perpetua peregrinatio. Verum quia huiusmodi peregrinatio non solum Clerico, sed toti Clericorum ordini erat de decori, *can. Diaconi Dist. 23.* ideo in *d. cap. Omnis utriusque h. 1.* temperatur, ut sit depositio & perpetua reclusio in arctum monasterium: derogat enim lex nova veteri, quatenus statuit contrarium, licet eius mentionem non faciat, *c. 1. De Constit. in 6.*

6. Ista tamen pœna non habet locum in alijs à Sacerdote, saltem in laicis, quia cum laici non sint in ordine constituti nequeunt quoque deponi ab ordine, *argument. l. Decem D. De verb. oblig. Cæterum de hac pœna revelantis confessionem vide plenius*

Lopez *ad praxin crimin. Can.*

Diaz. *cap. 113. cum alijs, quos citat.*

De Satisfactione, tertia parte Pœnitentiæ, & quod duplex ea sit.

1. *Cum necessaria sit pœnitenti Satisfactione*
2. 3. *Satisfactio in genere & in specie qui sit.*
4. 5. *Specialiter accepta, alia est voluntaria, alia Sacramentalis.*

Quamvis subinde possit tanta esse contritio, ut simul cum culpa remittatur tota pœna sicut per Baptismum & Martyrium uti constat in latrone pendente de cruce, in Maria Magdalena, S. Paulo, & alijs.

1. Quia tamen non semper per Sacramentum Pœnitentiæ, dimissa culpa, tota pœna remittitur, sed æterna in temporalem mutatur, ut definit Concil. Trid. sess. 6 cap. 14. & can. 3. & sess. 14. cap. 8. & can. 12 patetque ex varijs tum Canonibus tum Scripturæ sacre testimonijs, ea ratione, quod cum peccatum non solum sit contra Dei amicitiam, sed etiam contra iustitiam, fiat, ut pœnitente in amicitiam & gratiam divinam recepto, maneat debitum luendæ pœnæ temporalis, loco perpetuæ & infinitæ, cujus Deus per Sacramentalem absolutionem obliviscitur; ideo ad satisfaciendum iustitiæ necessaria est pœnitenti post confessionem satisfactio; pro pœna illa temporali in quam virtute absolutionis infinitam & perpetuam mutatur.

2. Est autem Satisfactio in genere nihil aliud, quam compensatio quædam, qua is, qui alterum læsit, tantum facit, quantum alter pro injuria sibi illata iuste requirit, arg. l. 1. D. *Qui satisf. cog. & similibus*. Atque ita latius patet restitutione, quam sub se comprehendit, tanquam genus, ut innuit Glos in c. *Peccati venia* De R. l. in 6. Navar. in can. *Satisfactio De pœnit. Dist. 3.* Nam restitutio est restitutio rei in pristinum statum, l. *Restituere D. De verb. significat. can. Si quem §. fin. 2. q. 3.* seu redditio rei ablata; sive jure, sive injuria ablata sit; vel damni illiciti compensatio, *toto tit. Decretal. De restitu. spoliar.* Atque ita restitutio respicit rem, dum præstat æquivalens, vel rem ipsam exhibet: & habet locum, ubi damnum est datum, vel res alterius ablata. Et proinde est ætius exterioris iustitiæ commutativæ, cujus est constitucere æqualitatem inter datum & accep-

tum, inter damnum & compensationem. At verò satisfactio respicit personam, dum præstat id, quod alteri satis est, etiam si non sit æquivalens debito: & habet locum etiam pro injuria illata & honore violato, etiam si nullum damnum datum sit. Sic enim Deo satisfacimus, cui tantum damnum non inferimus, nec quicquam restituere possumus, cum omnia sint Dei perfectissimè. Denique satisfactio fit etiam pro damno irreparabili, restitutio pro reparabili tantum.

3. Satisfactio verò, specialiter pro tertia parte Pœnitentiæ accepta, est compensatio Deo facta pro injuria ei illata per peccatum, cum Proposito de cætero non offendendi, & spe veniæ.

Nec obstat huic definitioni *can. Satisfactio 3. De pœnit. Dist. 3.* ubi Aug. definit, Satisfactionem Pœnitentiæ esse peccatorum causas excidere, nec eorum suggestionibus aditum indulgere; quia dicendum, definitionem illam non esse completam quoad expressionem, sed solum tacite & implicite; nam cum satisfactio duo respicit, nempe redditionem vel placationem debiti, & insuper abstinentiam à novo debito vel nova offensa, dicta definitio August. legendum tantum exprimit, ac primum continet implicite dumtaxat.

4. Est verò duplex Satisfactio, alia voluntaria alia Sacramentalis. Voluntaria est, quam quis sponte suscipit; cujus innumera sunt exempla in sacra Scriptura, veluti Job. ult. & Davidis in *can. Totam cum seq. & can. Illud De pœnit. Dist. 3.* Achab. in §. *de contra sub can. Si post ordinationem Dist. 50.* & §. *Achab quoque sub can. Voluisset, & in can. Sicut Achab De pœnit. Dist. 3.* quæ, sicut & alia innumera evidentissime ostendunt stoliditatem Lutheri ac Melancthonis, abserentium, pœnas susceptas spontè esse hypocriticas, & cum Dei præcepto pugnare.

5. Sacramentalis est, quam Sacerdos per potestatem clavium sibi traditam non solum ad solvendum sed etiam ad ligandum, (ut constat ex illo Matth. 16. *Quodcumque ligaveris &c.* in *can. Ita Dominus Dist. 10. can. In novo testamento, can. Quamvis Dist. 20.* & illo Matth. 18. *Quasumque alligaveris &c.*) pœnitenti in iungit. Et hæc longè præstantior priori est; cum quia ex obedientia suscipitur; tum quia effectum, efficiat ac fructum suum trahit à Sacramen-

to, quod ex opere operato operatur: illa verò à virtute poenitentiae tantum. Et hinc fit, quòd hæc impleta etiam in peccato mortali reviviscat, & suum effectum sortiatur remota fideione, seu accedente gratia, & recuperata charitate: non autem illa. Vide Navar. in *can. 1. n. 48. De poenit. Dist. 6.* ubi rationem reddit.

§. XV.

Per quam opera satisfiat, & de modo in satisfactione servando.

1. Satisfiat poenitens per bona opera, etiam non poenalia
2. Item per bona opera aliàs debita.
3. De modo servando in poenitentia imponenda.

1. Satisfiat verò poenitens per bona opera, non modò poenalia, sed etiam non poenalia. Nam & ditissimus ac liberalissimus potest satisfacere per elemosinam, & temperatissimus per jejunium; quorum tamen neuter ex talibus sentit poenam aut tristitiam, licet quo magis poenalia sunt, eo magis sint satisfactoria.

2. Rursus non tantum per opera bona alias non debita, sed & per aliàs debita, satisfacere quis potest, Navar. in *can. 1. De poenit. Dist. 6. n. 40.* & in *Manuali c. 26. n. 23.* Nec mirum, posse quem unico actu satisfacere duplici obligationi aut pluribus, cum unico jejunio satisfaciat quis vigiliæ & quatuor temporibus: unico sacro diei festo ac Dominico: unica recitatione officii beneficio & ordini sacro; & sic de similibus.

3. Quis autem modus in Satisfactione seu Poenitentia imponenda sit servandus, docet Conc. Trid. Sess. 14. c. 8. Cum enim Sacerdos simul sit constitutus Jdex & medicus, eique datae sint clavos ad solvendum & ligandum, curare debet, ut secundum mensuram delicti sit plagarum modus, *Deut. 25.* Ideoque diligenter perpendat necesse est quantitatem & qualitatem, aliàsque circumstantias delicti, *cap. 3. Eccl. Deus 8. h. tit.* contritionem atque ætatem poenitentis, *can. De his, cum aliquot seqq. xxvi. q. 7. cap. 2. sup. De delictis puerorum, & similibus.* Item scientiam, veluti an amens vel furiosus deliquerit, *can. Indicat. 3. q. 9. can. Si quis insanians xv. q. 1. au putaverit se delinquere, an non, l. fin. D. De ritu nupt.* Insuper sexum, *can. indignatur xxii.*

q. 6. ac conditionem, can. Qui compulsus xxii. q. 5. can. aut facta De poenit. Dist. 1. Præterea observare debet modum, tempus, locum, delinquendi voluntatem, propositum, eventum, cæteraque, quæ, ut delicta, ita & poenas delinquentium variant, *juxta l. Aut facta D. De poenit.* nam, etiam his omnibus spectatis, lex civilis poenas arbitrat, *d. l. Aut facta: ut de his fufius Tholosan, Synag. luvii universit. 30 à c. 2. usque ad 11. Navar. in can. Mensuram de poenit. Dist. 1.*

§. XVI.

An poenitens teneatur acceptare & adimplere poenitentiam sibi impostam.

1. Teneri acceptare & adimplere probatur.

1. Teneri poenitentem semper acceptare & adimplere poenitentiam rationabilem sibi impostam, nisi legitime commutetur, probatur ex *c. Omnis utriusque 12. h. t. Glof. in can. Contrarium De poenit. Dist. 5.* Ratio peti potest ex Conc. Trid. d. Sess. 14. c. 8. & *can. 13.* cum enim ibi dicitur, Sacerdoti datas esse claves, non solum ad solvendum, sed etiam ad ligandum, haud dubie poterit eis debite utendo obligare poenitentem ad rationabilem poenitentiam, pro peccato mortali impostam. Censetur autem rationabilis, quæ cujuscumque statui & fragilitati congruit, etiam si non sit condigna.

Si tamen quis vellet omninò reservare poenam, in purgatorio persolvendam, suo judicio relinquendus erit, Navar. in *can. Consideret 6. poenit. se De poenit. Dist. 5. & can. Sacerdos eod. tit. Dist. 6.* ubi testatur hanc esse communem DD. sententiam in *c. Significavit 3. h. t.*

§. XVII.

An unus pro alio tam vivo quam mortuo satisfacere possit.

1. De fide est justum pro alio justo satisfacere posse.
2. Sacramentalis satisfactio per alium adimpleri nequit.

1. De fide est, posse unum justum pro alio justo satisfacere. Colligitur ex Symbolo Fidei, in quo confitemur communionem Sanctorum, id est, secundum omnium Catholicorum

rum interpretationem, omnium bonorum totius Ecclesiae, juxta illud Davidis Psal. 18. *Particeps ego sum omnium sumentium te, Domine. Et custodientium mandata tua.* Confirmatur, quia ad *Ephes. 4. 1. Corinth. 12. ad Roman. 12.* omnes in Christo; singuli autem alterius membra. Etenim membra viva unius corporis & capitis se mutuo juvant, variosque labores, imò interdum sectiones & unctiones pro se invicem sustinent. Unde ad *Galat. 6.* dicitur *Alter alterius onera portate;* onera, inquam, non modò corporalia, sed etiam spiritualia.

Dixi, justum pro justo; quia ut aliena satisfactio proficit, debet uterque & satisfaciens, & is, pro quo satisfacit, esse in gratia & charitate: quia satisfactio unius pro alio admittitur, quatenus ambo, sunt viva membra unius corporis Christi per gratiam & charitatem: & peccatum quamdiu manet, reddit impium incapacem remissionis poenae, pro peccato debitae.

2. Sacramentalis tamen satisfactio, cum sit pars Sacramenti, est actus personalis, qui proinde non magis potest per alium fieri, quam unus pro alio baptizari, confirmari, vel confiteri. Ideoque si quis in articulo mortis nequeat illam adimplere per seipsum, ab ea implenda excusatur; & si committat alteri, proderit, quidem illi, non tamen erit sacramentalis; multoque minus proderit, quam si ipsemet illam adimplevisset.

§. XVIII.

De Remissionibus seu indulgentiis.

1. *Indulgentia nomine quid hoc loco significetur.*
2. *Esse in Ecclesia potestatem concedendi indulgentias.*

Satisfactioni affinis est materia Indulgentiarum, quae hoc loco Remissiones specialiter appellatur; eum alias Remissio in genere sit liberatio ab aliquo onere inuncto vel injungendo.

1. Ubi illud quoque praemittendum est, Indulgentiam apud Latinos sumi interdum in malam partem, pro molli scilicet & delicata quadam permissione, ac nimia licentia; ut apud

Quintil. *Mollis illa educatio, quam indulgentiam vocamus, nervos omnes & mentis & corporis frangit:* & apud Plinium, *Vis simia catulos serena complexa necat, ita nonnulli parentes, immodico terga liberos affectu & indulgentia, corrumpunt illos.* Interdum in bonam partem; quandoque vero pro remissione culpae, qua Deus multum de iure suo remittit, ut *Iudith. 8. Indulgentiam ejus fusti lacrymis postulemus:* quandoque pro remissione poenae peccato debitae; juxta illud *Esai. 6. Misit me ut modorem contritis corde, & predicarem capivis indulgentiam.* Quo modo & in foro aeterno remissionis poenarum vocantur indulgentiae. *Indulgentia, inquit Imp. quos liberat, notat, nec infamiam criminis tollit, sed poena gratiam facit, l. ult. C. De generali abolitione.* Ad cujus exemplum poenarum temporalium in foro conscientiae debitaram remissio rectè dicitur indulgentia. Et his duabus posterioribus significationibus accipitur Indulgentia *hoc t. Decretal.* Hic autem agemus de ea secundo postremam significationem, non quidem quomodolibet, sed prout sumitur pro condonatione poenae temporalis, Deo debitae, pro peccato jam remisso, quoad culpam, extra sacramentalem abolitionem facta seu concessa à Praelato Ecclesiae, ex thesauro ipsius Ecclesiae. Nam licet per contritionem & confessionem Sacerdoti factam deleatur culpa peccatorum: remanet tamen poena temporalis, in quam aeterna commutatur, subeunda, ut ante diximus, & patet ex *can. Se peccatum De poenit. Distinct. 1.* Haec autem per remissionem & indulgentiam extinguuntur.

1. Esse verò in Ecclesia hujusmodi potestatem concedendi indulgentias patet ex *cap. Cum ex eo 40. hoc tit. Extravag. Unigenitus cod. ex Concil. Trident. Sess. 21. cap. 9. & sess. 25. in Decreto De indulgentiis:* ex Scriptura item facit, *Matth. 16.* illis verbis, *Tibi dabo, claves regni caelorum:* & aliis quibus Christus promisit Petro, ejusque successoribus, claves regni caelorum unaque cum clavibus amplissimam potestatem tollendi impedimentum ingressus in regnum illud: cujusmodi haud dubie est non solum culpa, sed etiam reatus poenae Rursus *Matth. cap. 18.* illis verbis, *Quaecumque solveritis super terram &c. & Ioan. 20. Quorum remiseritis peccata &c.* Quibus concessa est Apostolicis omnibus

omnibus potestas; remittendi peccata, non solum quoad culpam, verum etiam quoad poenam, ut colligitur ex illa particula, *Quacumque*, & ex perpetuo Ecclesiae usu, quo in arbitrio Episcoporum fuit, habita ratione personarum & peccatorum, remittere vel minuere poenas, pro peccatis debitas, quod nihil est aliud, quam concedere indulgentias. Addere his licet, quae de indulgentiarum tum origine tum progressu commentatus est Boet. Episcopus *ad Consol. Alexandri III. incip. Quod autem h. s.*

§. XIX.

Quid sit thesaurus indulgentiarum, & unde originem trahat?

1. *Originem habet ex redundantibus Christi & Sanctorum satisfactionibus.*
2. *Quo modo thesaurum illum dispenset summus Pont.*

Pro Indulgentiarum majori explicatione, sciendum est, opus in charitate factum, non solum esse meritum gratiae & gloriae, quatenus est charitate informatum, verum etiam satisfactionem, quatenus est ipsi operanti poenale; & satisfactionem Christi tam fuisse abundantem, ut non solum poenam omnem, pro peccatis totius mundi debitam, tollere possit, si debite per Baptismum vel per Poenitentiae Sacramentum omnibus hominibus applicetur, sed ob conjunctionem humanitatis cum divinitate in finitum illam excedat, *Extravag. Vnigenitus h. s.* nec tamen omnibus applicari: & similiter Sanctos, ut Joannem Baptistam, Martyres, Confessores, Monachos, Eremitas ac Virgines, multo plura sine comparatione esse passos, quam eorum peccata merebantur, juxta illud *Job. 6. Vnam apprehenderunt peccata mea in stravera, & calamitas, quam patior, quasi arena maris multo gravior apparet.* Quod ipsum clarius apparet in Dei Matre, cujus licet nullo unquam peccato contaminata fuerit, animam gladius doloris pertransiit.

1. Unde necessum est tam Christi, quam Sanctorum has redundantes satisfactiones, cum non sint remuneratae quoad satisfactionem, licet quoad meritum praemium reulerint, remanere in acceptatione divina, & ex iis constari thesaurum, ad utilitatem militantis Ec-

clesiae, pro indigentibus, prout definit Clemens Pont. *in d. Extravag. Vnigenitus.* Quemadmodum in omni Republica bene ordinata thesauri & araria conflari solent ex bonis redundantibus, pro publicis necessitatibus. Et in veteri lege erat gazophylacium, in quo recondita erant necessaria pro pauperibus. Hunc autem thesaurum, cum non debuerit esse supervacuum, inanis, aut superfluum, non in sudario repositus nec in agro absconditus, *d. Extravag. Vnigenitus.* Christus Beato Petro, ejusque successoribus, suis in terris Vicariis, commisit, fidelibus salubriter ex iustis & rationabilibus causis dispensandum.

2. Dispensat autem illum summus Pontifex, Petri successor, quando concedit indulgentias, hoc est, quando merita satisfactoria Christi & Sanctorum redundantia applicat in satisfactionem pro alienis peccatis, & sic per modum solutionis, quatenus per illa aequivalens debito offertur. Nam et si Deus absoluta & independenti potestate sua remittere possit poenam omnem, sine ulla compensatione, non tamen ita vult remittere: adeo ut ne quidem in Baptismo vel alius Sacramentis remittat poenam, sive temporalem, sive aeternam, absque merito Passionis Christi. Et ideo Pontifex non potest absolvere a poena Deo debita, sine applicatione hujus thesauri, quem semper applicare intelligitur, quando concedit indulgentias. Et hinc patet indulgentiam esse condonationem & solutionem, sed diverso respectu; condonationem respectu recipientium; solutionem in ordine ad Christum & Ecclesiam.

§. XX.

An indulgentiae possint concedi animabus in purgatorio existentibus?

1. *Aliter mortuis, aliter vivis concedi indulgentias.*

1. **P**osse patet: tum ex eo, quod ad hoc, ut unus pro alio satisfaciatur non sit necesse, ut iudicium absolvat, verum sufficiat ut tantum solvatur pro eo quantum debet: tum ex facto summorum Pontificum, veluti Paschalis V. qui dedit indulgentias plenarias, per modum suffragii; animae in purgatorio, pro qua

qua quis celebrare aut curaverit celebrare quinque Missas in Capella Ecclesie sancte Praxedis Romae: quas indulgentias successu temporis alii idem Pontifices confirmarunt.

Longè tamen aliter mortuis, aliter vivis conceduntur indulgentiae ab Ecclesia seu summo Pontifice, ejus capite. Nam cum vivi, quamdiu vivunt, subsint tribunali Ecclesie militantis, seu Pontificis jurisdictioni, & potestas concedendi indulgentias spectet ad clavem jurisdictionis, ut docet D. Thomas in 4. Dist. 20. q. 3. art. 3. & pater ex c. *Quod autem* 4. hoc tit. (licet Hostiensis in c. *Accedentibus* sup. De excess. Pralat. contrarium docere videatur) ideo Pont. potest vivis concedere indulgentias per juridicam absolutionem, seu directò absolvendo illos à pœnis debitis, quamvis absolvendo solvat etiam & satisfaciat pro ipsis ex prædictis thesauro Ecclesie, ut habetur in d. *Extravag. Vnigenitum*. Atque ita non dimittit gratis pœnas vivis, pro peccatis debitas; sed dimittit simul solvendo & satisfaciendo pro ipsis.

At verò mortuis, quia non subsunt amplius Ecclesie militantis tribunali, ut satis constat ex illo, *Quodcumque ligaveris* & *solvaveris* super terram &c. ideo absque juridica absolutione, per nudam hujus Ecclesiastici thesauri applicationem, concedit indulgentias, satisfaciendo scilicet & solvendo pro illis ex isto thesauro Ecclesie ad eum modum, quo vivi mortuis suffragantur Missarum sacrificiis vel precibus oblatis, vel elemosinis datis, vel jejniis susceptis, vel aliis denique quibuscumque piis operibus, nomine mortuorum factis; vel quo Princeps aliquis solveret pro reo, in alterius Principis potestate constituto, aliquid ex thesauro suæ Reipub. quo ipsius debitum exsolveret.

Et hinc patet, qua ratione dici soleat, indulgentias concedi mortuis seu animabus in purgatorio existentibus per modum suffragii, seu compensationis & solutionis, quia scilicet Pontifex satisfactiones Christi & Sanctorum, tanquam quoddam suffragium immediate illis applicat absque ulla absolutione juridica per se im-

penfa.

§. XXI.

Quibus competat potestas concedendi indulgentias.

1. Competit summo Pont. Concilio Generali.
2. 3. Episcopo; Archiepiscopo Legato summi Pont.
4. Et conceduntur subditis tantum.

1. **C**ompetit primò summo Pontifici, tanquam Christi Vicario, & vocato in plenitudinem potestatis, d. *Extravag. Vnigenitum*, can. *Quodcumque* xxxiv. q. 1.

Secundò, Concilio Generali, tanquam representanti Ecclesiam. Ea que potestate via est synodus Basiliensis.

2. Tertiò, Jure communi & ordinario competit Episcopus in suis diocœsibus, c. *Quod autem* 4. h. t. Archiepiscopus item in suis provinciis, modo tamen statutum Concilii Generalis non excedant, c. *Nostro* post *ulasti* penult. h. t. id est modò in dedicatione basilicæ ultra annum, & in anniversario dedicationis ultra quadraginta dies non concedant indulgentias, c. *Cum ex eo* 14. h. t. Alioquin si exceſſerint, eas in validas decernit Bonifac. VIII. can. *ſin. h. t. in 6.* Quod intellige quoad partem, quam dare non possunt, nam quoad eam, quam dare possunt, semper sunt validæ, *Gloſ. in c. An indulgentia* h. t. in 6. & in d. c. *Cum ex eo*: quia utile per inutile non vitiatur, c. *Vile* De R. l. in 6.

3. Quartò, Legatus summi Pontificis potest speciales & certas concedere in provincia sibi decretâ, *Gloſ. in d. c. penult. h. t.* Abbatibus verò, aliisque Prælatibus inferioribus, non competit hæc potestas, nisi speciali pri vilegio vel legitima consuetudine fuerint valati, c. *Accedentibus* sup. De excess. Pralat. *Gloſ. in d. c. penult.*

4. Cæterum quia concedere indulgentias est jurisdictionis, non vero ordinis, ut dictum est, ideo Pont. mox atque electus est, etiam non sacerdos, concedere eas potest, & similiter Episcopus, mox atque electus est, & confirmatus à Papa, licet nondum sit consecratus vel sacerdos. Ex eadem causa suis tantum subjectis quis eas concedere potest, d. c. *Quod autem* non tamen in vitis: quia licet alias actus jurisdictionis exerceri in vitum possit, non tamen tunc, quando in suscipiente requirit aliquam dispositionem, ut patet in Sacramento Eucharistiæ. Alia est ratio de absolutione ab excommunicatione.

§. XXII.

§ XXII.

De effectu indulgentiarum.

1. Per indulgentias datur remissio pœnæ non culpæ.
2. Concedi indulgentias sub triplici forma.

Effectus Indulgentiarum non est remissio mortalis culpæ, nec etiam pœnæ æternæ, quia hic effectus est proprius Sacramentorum, Baptismi & Pœnitentiæ; nec indulgentiæ dantur secundum jura, nisi contritis & confessis, c. 1. h. tit. in Extravag. Clement. unica circa finem De reliquiis & venerat Sancti. saltem in voto Glos. in d. 1. ad V. consueverunt. Aded ut, si quando in formula concessionis significetur dari consequentibus indulgentias remissionem peccatorum quoad culpam & pœnam id intelligi debet ad diversis respectibus, quod scilicet datur remissio culpæ per contritionem & confessionem, à Deo scilicet, qui tamquam causa principalis culpam remittit, juxta illud Esaiæ, *Ego solus deleo iniquitates tuas per memetipsum*: pœnæ autem per indulgentias, non quidem eujuslibet, sed temporalis, quatenus in formula fuerit expressum, juxta id, quod dici solet, indulgentias tantum valere, quantum sonant, suppositâ scilicet justa causa & sufficienti dispositione in recipiente, ut patet ex d. Extravag. Viginti: ubi definitur, Pontificem posse virtute thesauri Ecclesiæ aut æqualem aut partialem pœnam pro peccatis debitam, remittere. Ideoque diligenter inspicere semper debet tenor formulæ seu litterarum quibus conceduntur.

2. Solent autem concedi sub triplici forma: primò, per dies vel annos: Secundo, per dimidiam, tertiam, quartam, aut quintam partem remissionis peccatorum: tertio, sub forma plenariæ, plenioris & plenissimæ, c. Extravag. 1. hoc tit. Et tum datur remissio totius pœnæ debitæ, quia hodie non est distinctio inter plenam, plenariam, plenariorem, & plenissimam indulgentiam: sicut nec ulla est differentia quoad relaxationem inter jubilæum & plenariam indulgentiam, licet in Jubilæo soleat dari facultas absolvendi à votis, casibus reservatis, eligendi Confessarium &c. quæ facultas non datur per quamcumque plenariam indulgentiam.

Si igitur in litteris dicatur, *Concedimus in-*

dulgentias viginti annorum aut dierum, De pœnia injunctis, intelligitur de injunctis tantum, nisi Pontifex aliud declararet. Si verd in forma non fiat restrictio ad injunctas à Confessario, tum intelliguntur dari tam de injunctis, quam quæ rationabiliter injungi possent, & de pœnis purgatorii illis correspondentibus, juxta communem doctrinam: quia ubi neque jus neque ratio restringit, nec nos restringere debemus, Glos. in can. Consultasti 2. q. 5. per varia jura qua ibid. allegat. Et ridiculum esset dari indulgentias centum & centum annorum si solum intelligerentur de injunctis, quandoquidem nemini unquam injungatur, tot annorum pœnitentia.

Concedere autem indulgentias unius anni aut unius diei est remittere tantam pœnam purgatorii, quæ est maxima, ut inquit August. in can. Nullus De pœnis. Dist. 7. quanta remitteretur per pœnam uno anno vel uno die factam Innoc. in c. Qui autem b. 1. Ideoque quando datur indulgentia centum annorum aut dierum absolute hæc restrictio ad injunctas vel injungendas, quamvis nonnulli per centum annos aut dies intelligant tot annos aut dies purgatorii, probabilius tamen videtur intelligi centum annos aut dies, quibus aliquis in hac vita, juxta Canones pœnitentiales pœnitere deberet, si tamdiu viveret, & per consequens tantum remitti de pœna purgatorii, quantum huic pœnitentiæ canonice responderet: quia iste modus dandi indulgentias ortum habet ex antiquo usu dandi indulgentias de injunctis, proindeque ita semper videtur intelligendum, licet non exprimitur. Et ex his patet, quid sit concedere indulgentiam dimidiæ vel tertiæ partis peccatorum.

§. XXIII.

De causa indulgentiarum.

1. Causa debet esse justa & rationabilis.
2. Causa requiritur non æquivalens, sed sufficiens.
3. Eaque spectatur tum ex opere, tum ex parte finis intenti.

1. **A**D validitatem indulgentiarum non sufficit potestas concedentis, sed & justa ac

ac rationabilis requiritur causa, quia, ut antè diximus, ex d. *Extravag. Vnigenitus* Pont. non dominus sed fidelis dispensator thesauri Ecclesie est constitutus, ac proinde non nisi ex justa & rationabili causa indulgentias concedere debet: alioquin non dispensaret, quam dissiparet. Hinc in c. *Cum ex eo h. t.* indulgentia indifferetè damnantur, & concessa sine causa ulla sunt nullae. Accedit, quòd, cum reatus poenae post culpae remissionem relictus sit, iure divino Deo debitus, non possit summus Pontifex sine justa causa quemquam eximere ab obligatione Juris divini, ut patet in injusta dispensatione à voto & juramento, quae ideo etiam est nulla.

Aliud dicendum de iis, quae à mero jure humano dependent, uti absolvere à censuris & casibus reservatis, eligere confessarium, aliiisque similibus, quae absque justa causa concessa subsistunt; licet taliter concedens peccet.

Et hinc fit, quòd licet indulgentia sine justa causa non valeat ad tollendam obligationem poenae Deo debitae, valeat tamen ad tollendam obligationem peragendi poenitentiam ex praecepto Confessarii injunctam, quia haec est solum juris humani, super quo summus Pont. dispensare potest.

2. Non tamen requiritur causa aequivalens, quia sic indulgentia non esset remissio aut absolutio, sed commutatio: Ideoque sufficit, ut sit sufficiens. Et haec sufficiens commensuranda est secundum quantitatem indulgentiarum ut scilicet major indulgentia majori causa indigeat, d. cap. *Cum ex eo. & Extravag. Vnigenitus*. Aded, ut, si causa indulgentiarum non sit omnino, sed tantum ex parte sufficiens, tum indulgentiae valeant, secundum proportionem causae, & non quoad partem, quae causam excedit. Vide Navar. in *Comment. De indulgentiis Notab.* 15. Ratio vero est, quia sicut indulgentia sine ulla causa concessa tota est nulla, ut diximus, ita concessa ob causam non sufficientem non ex toto sed ex parte, erit nulla quoad partem, quae causae non correspondet, sed eam excedit; quia ut se habet totum ad totum; ita pars ad partem, l. *Qua De tota D. De rei vindicatio.*

3. Hinc sequitur non semper tantum valere indulgentias, quantum sonant, sed secundum

proportionem causae. Spectatur autem causa indulgentiarum ex duplici capite: primò ex opere, quod Pont. requirit pro indulgentia, quale est jejunium, oratio, elemosina: secundò, ex parte finis intenti, qui debet esse bonum commune Ecclesiae, veluti favor fidei, conservatio religionis, ejusdemque augmentatio, conversio infidelium; & quando finis est excellentior & magis necessarius Ecclesiae, tantò ceteris parib' major potest dari indulgentia, licet opus, ob quod datur, sit leve, quia sufficit esse proportionatum ad finem consequendum. Hoc modo subinde vel solum reverentiam exhibendi alicui imagini datur magna indulgentia.

§. XXIV.

De requisitis ex parte volentium acquirere indulgentias.

1. 2. *Debent esse membra Ecclesiae, contriti & confessi.*

3. *Opera praescripta per se adimplere,*

4. *Esse in statu gratiae & absque peccato mortali,*

1. **I**N primis debent esse membra Ecclesiae, quia talis Ecclesia suos thesauros non distribuit, can. *Nihil sic debet* 1. q. 3. can. *Si qui Catholica* xxii. q. 4. & cum deitur ex potestate clavium, quae Baptismum praesupponit, videtur catechumenum non esse eorum participem ante susceptionem Baptismi.

2. Secundo, debent esse contriti & confessi, cap. 1. h. t. in *Extravag. Clement. unica circa finem De reliquiis & venerat. Sanctorum*. Ideoque semper in Bullis dicitur, *verè poenitentibus & confessis*. Sufficit tamen confessio antea facta, si modo quis in statu gratiae perseveraverit usque ad tempus indulgentiarum, Turresc. in §. in *Levitic. 20 n. & sub can. Mensuram De poenit. Dist. 1.*

3. Tertiò, subire debent, & quidem per se, nisi aliud exprimator, illa opera, quae pro indulgentiarum consecutione praescribuntur: alioquin partem eorum tantum adimplens, neque totam indulgentiam, neque partem acquirat: quia neque relictum nempe pars relicti sub conditione, quaeritur, si pars dumtaxat, non etiam tota conditio impleatur, l. *Cuiusmodi D. De condit. & demonstrat.* Est autem confessio

cessio indulgentiarum conditionata.

Quarto, debent eo tempore, quo promerenda sunt indulgentia esse in gratia & absque peccato mortali: quia membrum mortuum; cuiusmodi est existens in peccato mortali, nullum potest viventis corporis suscipere influxum. Et ideo quando idem est tempus operis & acquisitionis, necessarium est, ut opus fiat quoque in gratia. Navar. in d. Comment. De Indulg. notab. 19. Alioquin juxta communem de Frinam. adimpletio operis in peccato mortali non impedit indulgentiarum acquisitionem, quando diversum est utriusque tempus. Ratio est, quod non sit necesse, ut opus ipsum sit meritorium remissionis seu indulgentiarum; verum sufficit, quod sit actio moraliter bona & utilis ad placandum Deum, & avertenda flagella temporalia. Navar. d. lra. Alias actionibus malis nemo consequitur indulgentias, juxta communem. Optimum tamē & securius est, perficere ipsum opus in gratia, quia sic non solum est satisfactorium, sed & meritorium.

Dum autem quis acquirit alteri indulgentias, non est opus ipsum esse in gratia, modò is sit, cui acquiruntur, juxta Navar. quia indulgentia non nititur ullo opere, quod facit peccator, sed thesauro Ecclesie, per Pontificem distributo, hujus autem distributionis est capax, quisquis est in gratia & indiget satisfactione.

Peccatum verò veniale non impedit fructum indulgentiarum, nisi vitiet ipsum præscriptum. Quod addo, quia tum tale opus, v. g. jejunium vel elemosyna facta ex vana gloria displicet Deo, meliusque esse abesse quam adesse.

Similiter nequit quis consequi indulgentiam plenariam, quamdiu manet in affectu peccati venialis: quia quamdiu manet talis tamdiu manet culpa & reatus pœnæ qui culpam necessariò comitatur. Potest tamen consequi indulgentiam pro remissione pœnæ debitæ pro aliis peccatis remissis. Quando igitur in formula præscribitur confessio, communiter intelligitur de his, qui peccatum habeat mortale, ut scilicet per confessionem disponant se ad gratiam, sicutque capaces indulgentiarum: alioquin ad earum capacitatem sufficit quem esse in gratia, quod potest fieri

per contritionem cum proposito confitendi. Aliud dicendum esset si Pont. requireret confessionem tamquam conditionem sine qua non.

§. XXV.

Quoties quis possit consequi indulgentias, & quamdiu durent.

1. Indeterminatè concessa, semper lucrari licet.
2. Ad opus limitatum semel tantum.
3. Ad certum tempus, expirant lapsò tempore.

1. Quando conceduntur indeterminatè, vel quoties quoties, semper illas consequitur. qui facit opus præscriptum, modo iteratio non cedat in contemptum, & desitum indulgentiarum, juxta Navar. d. loco Notab. 15. & 31.

2. Quando autem conceduntur ad opus limitatum, à primis scilicet vespere usque ad secundas, vel usque ad noctem, semel tantum potest eas consequi. Navar. d. Notab. 31. cum aliis, quos citat. An vero multas indulgentias, à diversis Pontificibus concessas, possit quis simul uno actu lucrari (vel utri uno sacro tor animas è purgatorio liberare, quot habet grana benedicta) non satis convenit. Tutius videtur, ut quando aliud Pont. non exprimit, pro diversis indulgentiis multiplicentur actus, quia non videtur extendendum Pontificis aliam fuisse vel esse mentem.

Notandum hic, quòd sic ex ærario publico non debet succurri iis, qui cum possint de suo æs alienum solvere, nolunt, quia hoc pacto daretur materia delicti & negligentie. s. Ex parte sup. De consuet. l. Conveniri D. De pact. distal. ita neque ex thesauro Ecclesie, debeat solvi pro negligentibus, qui nihil aut parum curent operibus pœnalibus satisfacere, & pœnam purgatorii redimere; quibus proinde nihil profunt indulgentie. Similiter non potest quis sibi thesaurizare indulgentias, quæ ipsi præsent pro futuris pœnis, quia solutio non fit ante debitum contractum, sed illud supponit. Ideoque si quis non indigeat aliqua indulgentia, quam alias lucraretur, illa remanet in thesauro Ecclesie.

3. Quod si vero indulgentia non habeant tempus determinatum non expirant morte concedentis, sed demùm per revocationem ab eo, qui potest revocare, aut per interi-

tum loci aut rei, cui sunt concessæ. Vide Navar. in d. Comment. Notab. 31. determinatæ autem ad certum tempus expirant elapsi tempore.

§. XXVI.

De Jubilæo.

1. 2. Ratio nominis & collatio cum Jubilæo veteri legis.
3. Primo celebratum fuit Jubilæum centesimo, deinde quinquagesimo, hodie vigesimo quinto anno.
4. Effectus Jubilæi.

1. **N**omen Jubilæi derivant quidem à Jubilatio five Jubilando, quod significat lætitiā immensam, quæ verbis æquit exprimi, sed voce & tripudio manifestatur. Festus Pompeius *Jubilare*, inquit, *est rustica voce clamare, sicut lo, lo*. Alii aliunde deducunt. Propriè verò dici videtur à *Iobel*, quod Hebraicè *Buccinam* significat: & inde annus quinquagesimus in veteri Lege annus Jubilæus appellatus est, quia eo anno personabant buccinæ, ut constat ex Josue 6, v. 4. *Septem autem Sacerdotes tollent septem buccinas, quarum usus est in Jubilæo: & Levit. 25. Numerabisque tibi septem hebdomadas annorum, & clanges bucina mense septimo: erit autem hic sollemnis*. Eoque multa fiebant, ut constat ex d. *Levit. 25. & Num. 6. penult.*

Inde vero translata est vox illa ad significandum apud Catholicos illum annum, quo dantur plenissimæ peccatorum remissiones & indulgentiæ, concessâ potestate cuilibet Sacerdoti ad hoc selecto absolvendi à quibuscumque peccatis, quantumvis enormibus, ut vel ad Episcopum vel ad Pontificem recurrere non sit opus; idque ex similitudine quadam, Nam ut in illo anno Jubilæo veteris Legis debita temporalia, ita in hoc spiritualia condonantur: ut in illo libertas temporalis; ita in hoc spiritualis restituitur: ut in illo possessiones terrenæ alienatæ recuperabantur, ita in hoc nostro virtutes & merita per peccata deperdita dimissa culpâ restaurantur: ut in illo exules in patriam redibant, ita in nostro exules à patria cœlesti ad eandem reducuntur; ut in illo denique, secundum aliquos, in carcerem conjecti solvebantur, ita in nostro ligati

vinculis & funibus peccatorum relaxantur & solvuntur. Videatur Turretrem in §. item in *Levit. ad 8. in fin sub. can. Mensuram De pœnit. dist. 1.*

3. Constituit autem Bonifacius VIII. anno Christi 1300. in *e. hoc tit. in Extravag. commun.* ut hic annus Jubilæus centesimo quoque anno celebraretur: Quamquam Bonifacium hunc non primum fuisse Jubilæi centenarii auctorem probabile sit, idque se ex ore ipsius Bonifacii audivisse scribat Joan. Picardus, cognomento Monachi, ad d. c. 1. Postmodum verò an. 1350. Clemens VI Jubilæum reduxit ad annum quinquagesimum, *Extravag. Unigenitum d. 1. ac tandem an. 1445. Sixtus IV. secutus Pauli II. decretum ad annum xxv. contraxit, cap. 4. hoc tit. in Extravag. commun.* At tamen præter hæc statuta Jubilæi seu indulgentiarum generalium tempora, solent Pontifices frequentat, Ecclesiæ necessitate ita postulante vel pro pace inter Christianos Principes firmanda, Indulgentias plenissimas concedere.

4. Quando igitur maximæ indulgentiæ in Ecclesiâ conceduntur, id fit per modum Jubilæi: & dum in eo datur facultas eligendi Confessarium, per quem quis possit absolvi à censuris, potest ea facultate uti, qui omnino habet animum consequendi indulgentias, & faciendi opus præscriptum, licet postmodum ob impedimentum aliquod, vel ex negligentia præscriptum opus omiserit. Ideoque si quis incœperit jejunare feria quartâ, cum bona fide præstandi reliqua, & interim confiteatur, sique à censuris absolvatur, non per hoc in censuras relabatur, quod reliqua jejunia & opera, in Jubilæo præscripta, nisi Pontifex aliud expresserit, *juxta communem sententiam*, de Graphiis *decis. aur. p. 1. c. 15. n. 37.* Imo quando oppositum non exprimitur, potest quis ex vi ejusmodi facultatis ratione Jubilæi toties absolvi à casibus reservatis, quoties in eos relabatur proutquam durante adhuc Jubilæo indulgentiam sit consecutus, quia hæc videtur esse mens Pontificis. Videatur Navar. in d. *Comment. notab. 3. n. 4.* quique plura de Indulgentiis & Jubilæo desiderat, videat eundem Navar. d. loco Turretrem, De Graphiis, *locus cit.* Joan. Francif. de Pavinis In *Glof. ad d. Extravag. Unigenitum Rutil. Benzouum, Trad.*

De Jubilæo.

TITV

TITULUS XXXIX.

De sententia excommunicationis.

§. I.

Quid sit excommunicatio: & species Censuræ Ecclesiasticæ.

1. Ratio ordinis & inscriptionis Tit.
2. Censura Ecclesiastica qua dicitur.
3. Species illius sunt Excommunicatio, Suspendio, & Interdictum.
4. 5. Excommunicatio unde dicitur, & eiusque definitio.

Post tractatum de pœnis, quæ in foro tam contentioso quam spirituali seu pœnitentiâ infligi solent, subiiciendum est aliquid de quadam speciali, qua coercetur ii, qui adversus prædictas pœnas rebelles ac refractarii existunt, nempe de Excommunicatione: hæc enim rebellium & contumacium pœna idcirco vocatur, *can. Nullus, can. Ceterum xi q. 3.* præsertim cum ab hominem infligitur: nam dum infligitur à Jure, infligitur ratione delicti, secundum Abbatem in *Rubr. hostie*. Estque pœnam omnium gravissima.

1. Inscríbuntur autem hic Tit. De sententia excommunicationis, non quod excommunicatio sit propriè sententia: cum nec definitiva sit, quandoquidem causam non definit, quippe cum pœnæ abolitionem nunquam denegetur audientia, *e. Ex parte inf. De verb. signif.* Nec etiam interlocutoria, cum hæc dicatur, quæ profertur à Jure inter principium & finem causæ, ut notatur in *Clement. De sequestrat. possess. &c.* excommunicatio autem quandoque feratur extra iudicium, ut in *c. Dilecto h. tit. in 6.* Verùm sic inscribitur, quia excommunicatio sæpius per sententiam contra rebelles & contumaces profertur & exercetur. An verò sententia ista magis accedat ad interlocutoriam, quam ad definitivam tam in interponenda appellatione, quam in aliis notatur in *cap. Per suas & hoc tit. e. Venerabilibus ad in 6.*

2. Quia verò excommunicatio, est species censuræ Ecclesiasticæ, ideo aliquid de ea proclariori intelligentia præmittendum est. Censura igitur latine propriè est idem, quod Censoris (cujus erat de motibus civium indagare & indignos ab honoribus repellere) dignitas: indeque derivata vox est ad significandam severam aliquam correctionem vel potiùs multam, quæ loco pœnæ imponitur. Prout verò est in usu Ecclesiæ, & à Canonibus usurpatur, definiti potest pœna spiritualis & medicinalis, privans primario usu aliquarum actionum spiritualium per Ecclesiasticam potestatem: ita imposita, ut per eandem ordinariè absolvi possit, ita Suarez. De Censuris Disputat. 1. n. 5.

Genus definiti est pœna spiritualis, quia omnis censura Ecclesiastica est pœna spiritualis, non e contra nam irregularitas sæpe est gravis pœna & spiritualis, non tamen est censura, sed inhabilitas quædam.

Dixi, Primario usu &c. quia privat etiam usu actionum corporalium, si ve externarum actionum, ut communicatio humana, honore, salutatione, sed in ordine ad spiritualia. Nec privat hominem spiritualibus habitualibus, seu permanentibus, & internis, ut sunt character, gratia habitualis, virtutes infusæ, ideoque non privat potestate Ordinis.

Dixi, Ita imposita, ut per eandem &c. quia ex institutione sua est vinculum quoddam dissolubile: quandoquidem ab Ecclesiâ instituta sit, non solum, ut sit pœna, sed etiam, ut sit medicina seu respiciere hominem faciat, *can. Corripiantur xxv quæst. 3.* nam id non præstaret, si esset perpetua & absque spe remissionis.

3. Censuræ Ecclesiasticæ ex institutione Ecclesiæ tres sunt species, Excommunicatio, Suspendio, & Interdictum, *cap. Quarontis inf. De verb. signif.* Ratio est, quia illæ tres sufficiunt ad effectum seu finem censurarum, qui est inobedientes & contumaces aut corripere, aut si duriores sint, ab Ecclesiâ præscindere.

Excommunicatio idem sonat, quod extra communionem ejectio, & græcè Anathema dicitur: licet hæc vox interdum etiam in bonam partem sumatur, & interdum, pro solemnî excommunicatione.